

ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»
Факультет суспільних та прикладних наук
Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
для здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
на тему: «Тренди міжнародного туризму у контексті впливу туристів на
довкілля»

за освітньо-професійною програмою
«Економіка та організація туристичної діяльності»
спеціальності 242 Туризм і рекреація

Студента (ки) 4 курсу Тз-20 групи

Гресько Мар'яни Михайлівни

(прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник Передерко Віталій Петрович

Кандидат історичних наук, доцент

кафедри туризму та грс

(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Національна шкала 4

Кількість балів: 18 оцінка: ECTS C

Члени комісії

О.В. Зорна О.Т.
М.З.
Т.А.
Депутат О.М.
Л.М.
Л.М.

ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»
Факультет суспільних і прикладних наук
Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи
Освітній ступінь: бакалавр
Спеціальність: 242 Туризм і рекреація

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри туризму
та готельно-ресторанної справи

Христина ТЕРЛЕЦЬКА
« 06 » лютого 2024 року

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ СТУДЕНТУ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

_____ Гресько Мар'яни Михалівни _____

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: «Тренди міжнародного туризму у контексті впливу туристів на довкілля»

Керівник роботи: Передерко Віталій Петрович, кандидат історичних наук, доцент кафедри туризму та грс

_____ (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджені наказом закладу вищої освіти від 12.03.2024 р. № 19/1

2. Строк подання студентом роботи 23.05.2024

3. Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань, які потрібно розробити)

1. Розглянути теоретично-прикладні засади міжнародного туризму у контексті сталого розвитку

2. Проаналізувати вплив міжнародного туризму на довкілля в країнах ЄС

3. Розглянути кейс-стадії позитивний та негативний вплив на довкілля

4. Розробити пропозиції щодо зменшення впливу туристів на довкілля

5. Розробка стратегій сталого розвитку туризму

6. Впровадити іноваційні технології щодо зменшення впливу туристів на довкілля

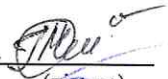
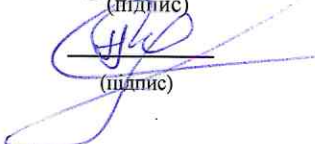
4. Дата видачі завдання 06.02.2024

Календарний план виконання роботи

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Вибір теми кваліфікаційної роботи	12.12.2023	виконано
2	Затвердження індивідуального завдання	06.02.2024	виконано
3	Підбір літературних джерел	09.02.2024	виконано
4	Складання плану кваліфікаційної роботи	12.02.2024	виконано
5	Написання 1 розділу кваліфікаційної роботи	28.02.2024	виконано
6	Написання 2 розділу кваліфікаційної роботи	15.03.2024	виконано
7	Написання 3 розділу кваліфікаційної роботи	28.03.2024	виконано
8	Підготовка текстового варіанту роботи для попереднього захисту на засіданні кафедри	23.05.2024	виконано
9	Представлення роботи для перевірки на академічну доброчесність	27.05.2024	виконано
10	Написання відгуку наукового керівника на кваліфікаційну роботу	03.06.2024	виконано
11	Рецензування кваліфікаційної роботи	04.06.2024	виконано
12	Захист кваліфікаційної роботи на засіданні ДЕК	14.06.2024	виконано

Студент

Науковий керівник

(підпис)

(підпис)

Мар'яна ГРЕСЬКО

Віталій ПЕРЕДЕРКО

(прізвище, ім'я, по батькові)

АНОТАЦІЯ

Метою дослідження є тренди міжнародного туризму та їх вплив на довкілля, а також розробка пропозицій щодо зменшення цього впливу для сприяння сталого розвитку.

В першому розділі розглянуто теоретично-прикладні засади міжнародного туризму в контексті сталого розвитку.

В другому розділі проведено аналіз впливу міжнародного туризму на довкілля в ЄС.

В третьому розділі представлено пропозиції щодо зменшення впливу туризму на довкілля.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: МІЖНАРОДНИЙ ТУРИЗМ, ДОВКІЛЛЯ, СТАЛИЙ РОЗВИТОК.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНО-ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	9
1.1. Історичний огляд розвитку міжнародного туризму	9
1.2. Вплив міжнародного туризму на довкілля	13
1.3. Вплив міжнародного туризму на сталий розвиток	16
Висновки до розділу 1	21
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВПЛИВУ МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ НА ДОВКІЛЛЯ В ЄС	22
2.1. Вибір критеріїв для аналізу впливу туризму на довкілля	22
2.2. Аналіз статистичних даних щодо туристичних потоків і їх впливу на довкілля у різних країнах ЄС	24
2.3. Кейс-стаді: позитивний і негативний вплив туризму на довкілля на прикладі країн ЄС	37
2.4. Аналіз ініціатив та програм, спрямованих на зменшення негативного впливу туризму на довкілля	49
Висновки до розділу 2	51
РОЗДІЛ 3. ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ЗМЕНШЕННЯ ВПЛИВУ ТУРИЗМУ НА ДОВКІЛЛЯ	53
3.1. Розробка стратегій сталого розвитку туризму	53
3.2. Пропозиції щодо впровадження інноваційних технологій для мінімізації впливу туризму на довкілля	61
Висновки до розділу 3	64
ВИСНОВКИ	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	69

ВСТУП

Актуальність дослідження. В останні роки спостерігається збільшення кількості туристів, що відвідують природні та історичні місця, що призводить до підвищеного навантаження на довкілля та інфраструктуру. Ця тема набуває особливої важливості у світлі глобальної екологічної кризи та потреби в балансі між задоволенням потреб сучасного туриста та збереженням природи для майбутніх поколінь. Вивчення трендів у міжнародному туризмі дозволяє розробляти стратегії сталого розвитку та впроваджувати інноваційні підходи для мінімізації негативного впливу туристичної діяльності на довкілля. Свідомість про екологічний вплив, який надає туризм, зростає не тільки серед урядових органів і компаній, що працюють у сфері туризму, але й серед самих туристів. Це стимулює попит на більш сталі та відповідальні подорожі. Такі зміни у споживацьких настроях вимагають адаптації туристичної індустрії, зокрема через впровадження інноваційних технологій та підходів, що зменшують негативний вплив на довкілля, наприклад, через зниження викидів вуглецю, ефективне управління відходами та збереження біорізноманіття. Дослідження трендів міжнародного туризму та їх впливу на довкілля дозволяє не тільки виявити поточні виклики, але й розробити рекомендації для різних зацікавлених сторін, включаючи урядові структури, приватний сектор і громадські організації. Ці рекомендації можуть включати стратегії на місцевому, національному та міжнародному рівнях, спрямовані на зменшення екологічного навантаження та стимулювання розвитку сталого туризму. Такий підхід допоможе гарантувати, що міжнародний туризм розвивається не тільки як економічний, але й як екологічно відповідальний сектор.

Значну увагу у своїх дослідженнях щодо проблем впливу міжнародного туризму на трансформацію соціально-економічних процесів у країнах приділяли такі зарубіжні та вітчизняні науковці, як: Г. Блайль, А. Булл, А. Дурович, Є. Зайтц, К. Каспар, І. Марія-Камел, Д. Телфер, З. Подгурський,

З. Атаманчук, М. Відякіна, І. Журба, В. Кифяк, Д. Лук'яненко, О. Любіцева, О. Лютак, М. Мальська, Л. Матвійчук, Н. Мешко, Т. Мігалік, Г. Найомія, Л. Побоченко, Т. Орехова, А. Румянцев, Т. Ткаченко, А. Парфіненко, Є. Фалько, І. Хаджинов, Р. Шарплі та ін.

Об'єкт дослідження – міжнародний туризм та його вплив на довкілля ЄС

Предмет дослідження - вплив міжнародного туризму на довкілля в країнах ЄС.

Мета роботи: аналізувати тренди міжнародного туризму та їх вплив на довкілля, а також розробка пропозицій щодо зменшення цього впливу для сприяння сталому розвитку.

1. Вивчити історичний розвиток міжнародного туризму та його основні етапи, проаналізувати сучасні тренди та існуючі ініціативи спрямовані на сталий розвиток туризму.

2. Оцінити вплив міжнародного туризму на довкілля, включаючи аналіз статистичних даних туристичних потоків у країнах ЄС і кейси їхнього позитивного та негативного впливу.

3. Розробити стратегії та рекомендації для урядів та місцевих адміністрацій щодо регулювання туристичної діяльності та впровадження інноваційних технологій для мінімізації впливу туризму на довкілля.

Методи дослідження:

– аналітичний метод дозволяє систематизувати та аналізувати велику кількість інформації щодо історичного розвитку, сучасних трендів міжнародного туризму та його впливу на довкілля;

– компаративний (порівняльний) метод дозволить порівнювати дані про вплив туризму на довкілля в різних країнах, а також аналізувати різні підходи до сталого туризму;

– статистичний метод є критично важливим для обробки та інтерпретації кількісних даних, зокрема при аналізі туристичних потоків і їх впливу на довкілля.

— метод кейс-стаді допоможе глибше зрозуміти специфіку впливу туризму на довкілля в окремих країнах або регіонах.

— метод експертних оцінок допомагає залучити досвід і знання фахівців у туристичній індустрії та екології для оцінки поточних трендів і визначення найкращих практик сталого розвитку.

Теоретичне значення бакалаврської роботи полягає в систематизації, узагальненні та розвитку наукових підходів і теорій у сфері міжнародного туризму з акцентом на екологічні аспекти. Робота спрямована на углиблене вивчення зв'язків між туристичною активністю та її впливом на довкілля, що дозволяє розширити теоретичні рамки сталого розвитку в контексті глобалізації туризму. Вона також вносить вклад у формування науково обґрунтованого розуміння трендів міжнародного туризму, їх динаміки та взаємозв'язків з екологічною безпекою.

Практичне значення роботи полягає в розробці конкретних рекомендацій для організацій та урядів з питань впровадження інноваційних технологій та підходів, спрямованих на зниження негативного впливу туризму на довкілля. Результати дослідження можуть бути використані для планування туристичних політик, що відповідають вимогам сталого розвитку, а також для формування стратегій сталого розвитку місцевих громад та туристичних регіонів. Це також включає створення методичних матеріалів для освітніх програм у сфері екотуризму та управління природними ресурсами.

Наукова новизна дослідження визначається кількома ключовими аспектами: розробка інтегрованої моделі взаємодії міжнародного туризму та сталого розвитку, що включає новітні методи оцінки та мінімізації екологічних ризиків; аналіз і систематизація статистичних даних та трендів міжнародного туризму з точки зору їхнього впливу на екологічну ситуацію у різних регіонах, зокрема в країнах Європейського Союзу; розробка нових підходів і стратегій для забезпечення сталого розвитку в сфері туризму на основі міжнародного досвіду та кращих практик.

Структура дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаної літератури і додатків. У першому розділі розглядаються теоретично-прикладні засади міжнародного туризму в контексті сталого розвитку. Цей розділ включає історичний огляд розвитку міжнародного туризму, оцінює його вплив на довкілля, аналізує сучасні тренди, і досліджує, як міжнародний туризм сприяє або заважає сталому розвитку. У другому розділі аналізується вплив міжнародного туризму на довкілля в Європейському Союзі. Розглядаються критерії для оцінки впливу туризму на довкілля, проводиться аналіз статистичних даних щодо туристичних потоків і їх впливу на природу в різних країнах ЄС. Також у цьому розділі представлені кейс-стаді, що ілюструють позитивний і негативний вплив туризму на довкілля, а також розглядаються існуючі ініціативи та програми, які спрямовані на мінімізацію негативного впливу туризму. У третьому розділі пропонуються заходи щодо зменшення впливу туризму на довкілля. Розробляються стратегії сталого розвитку туризму, пропонуються інноваційні технології для мінімізації впливу на природу, формулюються рекомендації для урядів і місцевих адміністрацій щодо регулювання туристичної діяльності, а також визначаються шляхи співпраці між країнами та міжнародними організаціями в галузі сталого розвитку туризму.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНО-ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

1.1. Історичний огляд розвитку міжнародного туризму

В умовах сучасного розвитку міжнародних економічних відносин туризм виступає однією з найбільш динамічно розвиваючихся сфер, що заслуговує на особливу увагу вивчення. Цю галузь цілком можна розглядати як частину міжнародного бізнесу, адже її розвиток відіграє ключову роль у зростанні економік країн [12, с.254].

Міжнародний туризм, як економічне явище, відображає основні економічні механізми та має значний вплив на світову, регіональну торгівлю товарами та послугами, а також на численні економічні відносини.

Характеристика міжнародного туризму включає його швидкий розвиток у всьому світі, що можна пояснити різними рівнями соціально-економічного розвитку країн. За даними аналітиків, основними чинниками цього розвитку є:

1. Економічне зростання та соціальний прогрес, які збільшили кількість ділових поїздок і пізнавальних подорожей.
2. Покращення усіх видів транспорту, що зробило подорожі більш доступними.
3. Зростання кількості найманих працівників і службовців у розвинутих країнах, які отримали вищий матеріальний та культурний рівень.
4. Інтенсифікація праці та надання довших відпусток.
5. Розвиток міждержавних зв'язків і культурних обмінів між країнами, що сприяло розширенню міжособистісних зв'язків.
6. Розвиток сфери послуг, що стимулював розвиток перевезень і технологічний прогрес у сфері телекомунікацій.
7. Зменшення обмежень на вивезення валюти у багатьох країнах і спрощення прикордонних формальностей [36, с.69].

Туризм тісно переплетений з іншими видами діяльності, такими як діловий туризм, спортивний туризм та медичний туризм — міжнародні поїздки за метою отримання медичної допомоги. Міжнародний туризм охоплює як в'їзний, так і виїзний туризм, включаючи активності гостей, що відвідують країну чи залишають її для туристичних подорожей.

Туризм має два основні визначення: вузьке і широке. Вузьке визначення передбачає переміщення осіб за попередньо підготовленими туристичними маршрутами за їхній рахунок, але такі поїздки не мають робочого характеру. Спеціалізовані організації, такі як туристичні агентства і компанії, займаються організацією таких подорожей, вони офіційно зареєстровані та обслуговують туристів, які тимчасово виїжджають зі свого постійного місця проживання [4, с.37].

Турист, або мандрівник, — це особа, яка здійснює подорож по Україні чи іншій країні на термін від 24 годин до одного року без виконання оплачуваної діяльності і з обов'язком залишити країну або місце перебування у зазначений термін.

Причини, які спонукали до виникнення подорожей та розвитку туризму, включають географічні, соціальні, політичні, економічні, мотиваційні, екологічні фактори, а також науково-технічний прогрес. Сучасний туризм характеризується зростаючими темпами розвитку, культурними обмінами між країнами, інноваціями і вдосконаленнями на туристичних підприємствах, що зумовлює його значення в повсякденному житті та необхідність теоретичного осмислення цієї динамічної сфери [18, с.97].

Перші кроки до систематизації знань у галузі туризму були зроблені в Австрії, Швейцарії та Німеччині, зокрема, перша лекція з туристичної тематики пролунала в університеті міста Гьотінген. Відомо, що науковий підхід до вивчення туризму почав формуватися у 1880-х роках. До перших значних наукових праць того періоду належать:

1. Робота Йогана Ангерера 1881 року під назвою «Туризм у Південній Німеччині»;

2. Трактат Едуарда Фрагера «Das Hotelwesen», написаний у 1883 році;

3. Доповідь Йозефа Шраднера, представлена на конгресі з туризму в Австрії у 1884 році. З цього періоду почало формуватися поняття «туризм», що свідчить про народження сучасної туристичної науки і індустрії наприкінці 19 століття. Розвиток туризму був підтриманий заснуванням спеціалізованих дослідницьких установ і навчальних закладів, таких як [64, с.13]:

- Вища школа готельного господарства і транспорту в Дюссельдорфі;
- Інститут туризму при Вищому торговому училищі у Берліні;
- Науково-дослідний інститут туризму при Вищому училищі світової торгівлі у Відні;
- Інститут досліджень з туризму у Берні.

Європу можна вважати колыскою туризму через ці перші інститути, хоча важливий внесок у розвиток туризму також зробили Сполучені Штати. Наприклад, у Вашингтонському університеті була запроваджена перша освітня програма з туризму і ресторанного бізнесу. Незабаром після цього науковець Браун опублікував працю, де вперше використав термін «рекреація», досліджуючи способи її інтеграції з бізнесом.

У 1951 році була створена Міжнародна асоціація експертів з туризму (AIEST), яка сприяє поліпшенню світової туристичної індустрії шляхом аналізу тенденцій і впровадження інновацій. Асоціація залучає членів з академічним та практичним досвідом для обміну знаннями на міжнародному рівні [8, с.16].

Наукові школи, які виникли у зв'язку з розвитком туризму, дали змогу виділити відомих науковців, таких як Бернекер, Стаднер, Еднер, Мазанець та інших в Австрії, а в Німеччині - Валтерспіль та інші. В радянські часи також було зроблено значний внесок у вивчення туризму, зокрема, науковцями як В.

Азар, який вважав туризм великою економічною системою, що взаємодіє з національною і світовою економікою.

На сучасному етапі Україна демонструє все більш зріле розуміння сфери туризму та туристичних послуг. Науковці в Україні активно працюють з різними галузями, тісно пов'язаними з туризмом, що сприяє їхнім успіхам у цій сфері. До галузей, які перетинаються з туристичною індустрією, належать [36, с.110]:

- географія туризму;
- просторові аспекти туризму;
- розміщення туристичних ресурсів;
- методологія розвитку територіальних рекреаційних систем;
- маркетинг туристичних послуг;
- планування в туризмі;
- управління операціями в туризмі;
- фінансування туристичних проєктів;
- управління людськими ресурсами в туризмі;
- соціологія та психологія туризму;
- медичні аспекти туризму;
- екологічний вплив туризму;
- історія та культурологія туризму.

О.О. Бейдик та М.П. Крачило зробили значний внесок у вивчення і розвиток українського туризму. Проте, вивчення туризму не може обмежуватись тільки внутрішніми дослідженнями, адже туризм є частиною ширшої економічної системи. До дослідження туристичних проблем також долучилися Л.Г. Агафонова, В.К. Євдокименко, М. І. Долішній, Н. Й. Коніщева, Д. М. Стеченко та інші вчені. Історичний розвиток туристичної галузі вивчали Т.А. Дьорова, С.І. Попович, П.І. Тронько, В.К. Федорченко, а аспекти соціальної сфери у туризмі досліджували І.М. Мініч, В.С. Пазенко, Ю.Г. Яковенко [10, с.25].

Туристична індустрія постійно розвивається, адаптуючись до нових трендів, які формують її подальший розвиток.

Україна разом з міжнародними туристичними організаціями активно співпрацює у рамках Міжнародної спілки офіційних туристичних організацій (МСОТО), що реорганізувалася у Всесвітню туристичну організацію (СОТ) під егідою ООН, демонструючи її значення у глобальному масштабі [9, с.74].

Всесвітня туристична організація, спеціалізоване агентство ООН, було засновано у 1975 році з метою підтримки стійкого та доступного туризму. Україна стала її членом у 1997 році. Робочими мовами організації є англійська, арабська, іспанська, та французька. Основні напрямки діяльності Всесвітньої туристичної організації включають:

1. Застосування інновацій в цифровій трансформації для розвитку більш інтелектуального туризму;
2. Підвищення конкурентоспроможності міжнародного туризму з метою приваблення додаткових інвестицій та підтримки розвитку бізнесу;
3. Створення значної кількості робочих місць та якісне навчання нових кадрів;
4. Розвиток надійних основ для безпечних та неперервних подорожей;
5. Збереження та використання регіонального потенціалу для охорони культурної та природної спадщини та підтримки місцевих спільнот не тільки в економічному, а й у соціальному аспектах [8, с.74].

Туризм постійно розвивається, відповідаючи на потреби туристів і вимоги сучасності, і залишається однією з найбільш прибуткових галузей у багатьох країнах. Відтак, існує значна потреба в розвитку та інвестиціях у національну сферу туризму, враховуючи культурні, архітектурні та природні можливості країн для підвищення їхньої привабливості у цій галузі

1.2. Вплив міжнародного туризму на довкілля

Швидкий розвиток туризму та його масовий характер призвели до значних негативних змін у природному середовищі деяких регіонів. Багато місць вже не придатні для відпочинку через забруднення пляжів, надмірний шум, ерозію та знищення ландшафту, що ставить під загрозу саму основу існування туризму. Виникла потреба в новому підході до розвитку цієї галузі, який б змінював спосіб мислення людей стосовно взаємодії з природою [8, с.23].

Туристи, навмисно чи несвідомо, наносять шкоду довкіллю, залишаючи після себе відходи, іноді провокуючи пожежі чи інші руйнування. Неконтрольований туризм призводить до забруднення водойм. Використання транспорту в туризмі спричиняє забруднення повітря, зміни в рослинності та фауні, і місцева інфраструктура страждає від перевантаження.

Зокрема, в літній період, коли кількість туристів зростає, системи очищення стічних вод не справляються, що призводить до забруднення прибережних вод. Інтенсивний рух туристичного транспорту сприяє викидам шкідливих газів, підвищує рівень шуму і веде до будівництва нових доріг та іншої інфраструктури, що негативно впливає на місцеве довкілля [2, с.58].

Такі випадки відомі не тільки у Франції, але й в туристичних містах, як Одеса, та південному узбережжю Криму. Надмірний шум та інші забруднення негативно впливають на флору і фауну, призводячи до серйозних порушень у природних екосистемах.

У місті-столиці Греції, Афінах, спостерігається високий рівень забруднення атмосфери, частково через викиди туристичного автотранспорту. Доступ до Акрополя для туристичних автобусів вже обмежено. Цей сценарій характерний і для інших великих міст, які є популярними туристичними місцями. Забруднення атмосфери газами спричиняє утворення кислотних дощів, які негативно впливають на природу та архітектурні споруди. Від кислотних дощів постраждали 60% швейцарських лісів, а також такі архітектурні пам'ятки, як капела Сигізмунда у Вавельському соборі Кракова та Лондонський собор Св. Павла [37, с.104].

У деяких випадках руйнування довкілля виникає через розвиток курортних зон та будівництво інфраструктури для туризму. Наприклад, будівництво готелів на бельгійському узбережжі Ла-Маншу в Остенде спричинило зменшення піску на пляжах через зведення додаткових захисних дамб. Розвиток курортів на острові Закінтас у Греції обмежено через загрозу для популяції черепах. Аналогічні проблеми виникають у Кіпру та Туреччині.

Також, недообдумані підходи до розвитку туристичних центрів можуть порушувати місцеві екологічні та соціальні системи. Наприклад, у Тунісі у 1970-х роках без урахування місцевих умов розроблено програму розвитку туризму, що призвело до відчуження земель, витіснення місцевого населення та забруднення довкілля відходами та синтетичними засобами гігієни. Ці приклади показують, наскільки важливо планувати туристичні проекти з урахуванням місцевих умов і екологічних аспектів [14, с.86].

У 1983 році Всесвітня туристична організація визначила п'ять ситуацій, коли туризм може завдати шкоди довкіллю:

1. Зміни в екологічному статусі районів, де природне середовище раніше було в доброму стані з точки зору природи, культури та людського життя.
2. Спекулятивний тиск, що веде до пошкодження ландшафту та природного середовища.
3. Зайняття земель та проведення робіт, що спричиняють незворотні процеси в користуванні землею.
4. Шкода для традиційних цінностей у зонах, які стали об'єктом туризму, та зниження життєвого стандарту за існуючого розвитку.
5. Значні зростаючі обсяги туристичного потоку, що ведуть до погіршення якості довкілля в районах, що привабляють туристів [15, с.36].

Одними з найпоширеніших видів туристичних активностей є відпочинок, розваги та заходи на природі. Це може призводити до наступних наслідків:

- Пошкодження та витоптування рослин та ґрунту біля вогнищ, що відлякує диких тварин.
- Винос грибів, ягід та квітів.
- Забруднення довкілля органічними та неорганічними відходами, такими як їжа, папір, метал та скло, а також внесення нових видів організмів, таких як насіння та тварини.

Найбільший негативний вплив зазвичай має витоптування, оскільки навіть присутність однієї людини може призвести до невиправного пошкодження навколишнього середовища. В результаті таких дій знижується кількість листя на деревах, скорочується розмір хвої, погіршується здоров'я дерев та зменшується біорізноманіття в лісах та на природних територіях [20, с.36].

Іншими негативними наслідками є забруднення, яке порушує естетичний вигляд та санітарний стан навколишнього середовища. Недбале поводження з вогнем може спричиняти лісові пожежі, які спустошують ландшафти та призводять до ерозії шляхом знищення рослинного покриву. Вирубівання дерев для дров руйнує місцеві екосистеми, призводить до зникнення деяких видів тварин та сприяє ерозії. Галас від відпочивальників може відлякувати диких тварин. Кожен турист має прагнення взяти собі сувенір, що може призвести до пошкодження цінних природних об'єктів. Наприклад, у горі Кара-Даг на Криму до відкриття національного парку відвідувачі безжалісно руйнували цінні мінерали та коштовне каміння на скелях.

1.3. Вплив міжнародного туризму на сталий розвиток

Туризм в сучасних умовах перетворився на масове явище і став ключовим фактором соціально-економічного розвитку. За даними, кожен турист забезпечує роботою приблизно десять осіб, а загалом туризм

підтримує майже двадцять суміжних галузей. За інформацією Всесвітньої туристичної організації, міжнародний туризм належить до найприбутковіших секторів економіки, посідаючи п'яте місце після експорту палива, автомобілів, хімічної продукції та продуктів харчування. Окремо варто відзначити, що розвиток рекреаційно-туристичних комплексів у певних регіонах сприяє зменшенню ризику поширення екологічно небезпечних виробництв, адже якість довкілля є ключовим чинником їх привабливості. Туризм також сприяє збереженню унікальних природних пам'яток, розвитку заповідних територій, охороні та розширенню лісопаркових зон у міських агломераціях і екологічному вихованні через екотури [4, с.87].

Водночас необхідно зазначити, що без керованого розвитку, заснованого на принципах сталого розвитку, туризм може спровокувати деградацію природних систем та загострити еколого-економічні проблеми. Екологічні наслідки туризму можуть бути прямими, такими як витоптування трави, виснаження фауни під час полювання чи риболовлі, та непрямими, зумовленими інфраструктурними наслідками, такими як забруднення повітря та води. Ці фактори вимагають особливої уваги та інтеграції екологічних вимог у плани розвитку туристичних територій.

Загалом, глобальна природа туризму та його орієнтація на швидке економічне зростання ставлять перед собою виклик збереженню екологічних систем. Це актуалізує потребу в реалізації принципів сталого розвитку, що гармонійно поєднують економічні, соціальні, екологічні та духовні аспекти суспільного прогресу для забезпечення сталого розвитку не тільки у виробничій сфері, а й у туризмі [4, с.20].

Рефлексія суспільства щодо взаємовідносин з природою почала змінюватися в 1960-х роках ХХ століття, коли стало очевидним, що інтенсивний промисловий розвиток має значні екологічні наслідки. У 1970-х роках вчені почали говорити про реальну загрозу глобальної екологічної кризи, викликаній науково-технічним прогресом та нестримним промисловим розширенням. Концепції, такі як екоанархізм Мюррея Букчина та

екосоціалізм Девіда Пеппера, були спробами знайти шляхи екологічної адаптації промислової системи світу, щоб запобігти екологічній кризі. У цей же час з'явилася теорія екологічної модернізації, яка розроблялася у сфері екосоціології та пропонувала шляхи розвитку індустріального суспільства, враховуючи екологічні виклики та ризики. Йозеф Хубер, німецький екологічний активіст, вважається засновником цієї теорії. У середині 1980-х його ідеї знайшли відгук серед екосоціологів у Німеччині та Нідерландах і стали основою для державної екополітики цих країн.

Сучасні дослідники екологічних проблем переконані, що виживання людства в умовах значно трансформованого природного середовища залежить від глибоких змін у всіх аспектах суспільного розвитку, які мають відповідати сучасним екологічним вимогам. Необхідно не тільки оновлювати технології та обладнання, але й проводити інституційні, соціальні та культурні трансформації, спрямовані на формування нового екологічного свідомості та менталітету. Сутність сучасної модернізації полягає у гармонійному поєднанні економічних, соціальних, екологічних та духовних складових розвитку, з метою створення суспільства, яке здатне задовольнити потреби нинішнього покоління, не ставлячи під загрозу можливості майбутніх поколінь [7, с.14].

Для забезпечення сталого розвитку туризму в країні, важливо розробити науково обґрунтовану стратегію, яка б враховувала регіональні особливості та рекреаційно-туристичний потенціал територій, екологічну вразливість та стійкість природних комплексів до зовнішніх впливів, а також можливості і масштаби розвитку рекреаційної діяльності, включаючи встановлення меж рекреаційного навантаження. Сталість у розвитку туризму також передбачає проведення освітніх заходів, пропаганду здорового способу життя в екологічно чистому середовищі, виховання відповідальності за стан довкілля та культури екологічно безпечної поведінки. Впровадження ресурсозберігаючих технологій, розумне зонування територій, використання екологічно чистих матеріалів, інтеграція природоохоронних принципів у

правила поведінки туристів, а також екологічне виховання через екскурсійні програми є ключовими для мінімізації екологічних ризиків [9, с.18].

ЮНВТО є спеціалізованою установою Організації Об'єднаних Націй, яка займається просуванням відповідального, сталого та доступного туризму. Основними цілями ЮНВТО є сприяння економічному зростанню, інклюзивному розвитку та охорона культурної і природної спадщини. Організація розробляє міжнародні стандарти, політики та програми, що сприяють сталому розвитку туризму.

ЮНВТО активно працює над впровадженням Цілей сталого розвитку (ЦСР), зокрема ЦСР 8 (Гідна праця та економічне зростання), ЦСР 12 (Відповідальне споживання та виробництво) та ЦСР 14 (Збереження морських екосистем). Одним із основних напрямків роботи ЮНВТО є сприяння зеленому туризму, що передбачає використання екологічно чистих технологій, зменшення викидів парникових газів та захист біорізноманіття.

ЮНВТО також здійснює моніторинг та оцінку впливу туризму на довкілля та місцеві громади, сприяючи розробці політик і стратегій, що забезпечують збалансований розвиток туристичної галузі. Організація проводить навчальні програми, семінари та конференції, надаючи експертну підтримку урядам, туристичним компаніям та іншим зацікавленим сторонам.

WTTC є глобальною організацією, що об'єднує представників приватного сектору туристичної індустрії, включаючи готелі, авіакомпанії, туроператорів та інші підприємства, що працюють у сфері туризму. Місія WTTC полягає в сприянні економічному розвитку та створенні робочих місць через зростання туристичного сектору, при цьому дотримуючись принципів сталого розвитку.

WTTC активно просуває концепцію сталого туризму через свої дослідження, публікації та ініціативи. Організація проводить аналіз економічного впливу туризму на глобальному, регіональному та національному рівнях, підкреслюючи важливість сталого підходу до розвитку галузі. WTTC розробляє рекомендації для урядів та бізнесу щодо

впровадження екологічних та соціально відповідальних практик у туристичному секторі.

Одна з ключових ініціатив WTTC — програма "Цілі для сталого туризму" (Sustainable Travel & Tourism Goals), яка спрямована на досягнення сталого розвитку туризму через впровадження інноваційних рішень, залучення місцевих громад та підвищення рівня екологічної свідомості серед туристів. WTTC також проводить щорічні саміти та конференції, де обговорюються питання сталого розвитку, обмінюються досвідом та найкращими практиками.

WTTC та ЮНВТО співпрацюють для забезпечення сталого розвитку туризму на глобальному рівні, об'єднуючи зусилля урядів, приватного сектору та громадських організацій. Разом вони сприяють створенню політик та стратегій, що підтримують екологічну, економічну та соціальну стійкість туристичної галузі.

ЮНВТО та WTTC відіграють ключову роль у просуванні сталого туризму на міжнародному рівні. Їхні ініціативи та програми спрямовані на забезпечення відповідального використання природних ресурсів, збереження культурної спадщини та підтримку місцевих громад. Співпраця між цими організаціями сприяє створенню стійкої та процвітаючої туристичної індустрії, що приносить користь як теперішнім, так і майбутнім поколінням.

Стала модель розвитку туризму має забезпечувати задоволення потреб сучасних туристів та регіонів, що їх приймають, не ставлячи під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої потреби. Це включає досягнення балансу між економічним зростанням, охороною природно-рекреаційних і культурно-історичних ресурсів, і збереженням цих можливостей на майбутнє. Розвиток туризму на принципах сталості сприятиме збереженню природних ресурсів, збагаченню природної та культурної спадщини, розвитку місцевої економіки, створенню позитивного іміджу та стимулюванню просування туристичного продукту на міжнародному ринку. Важливу роль у цьому процесі відіграє держава,

координуючи зусилля всіх зацікавлених сторін, забезпечуючи дотримання екологічних вимог, і створюючи сприятливі умови для ефективної та екологічно безпечної діяльності туристичного сектора.

Висновки до розділу 1

Історичний огляд розвитку міжнародного туризму дозволив розглянути етапи формування та розвитку туристичної галузі, від початків до сучасності, включаючи ключові події та тренди, що вплинули на її еволюцію.

Аналіз впливу міжнародного туризму на довкілля показав, що разом із зростанням обсягів туристичних потоків збільшується і негативний вплив на природне середовище, що потребує удосконалення екологічних підходів у туристичній діяльності.

Розглянуті сучасні тренди міжнародного туризму відображають актуальні напрямки та особливості розвитку галузі, такі як екологічно орієнтовані подорожі, культурний туризм, альтернативні форми відпочинку тощо.

Вивчення впливу міжнародного туризму на сталий розвиток підкреслило необхідність впровадження сталісних підходів у туристичній сфері, спрямованих на збалансоване поєднання економічних, соціокультурних та екологічних аспектів.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВПЛИВУ МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ НА ДОВКІЛЛЯ В ЄС

2.1. Вибір критеріїв для аналізу впливу туризму на довкілля

Вплив туризму на охоронювані території можна розглядати у двох категоріях: прямому та непрямому.

- _ Прямий вплив пов'язаний з безпосередньою присутністю туристичної діяльності.
- _ Непрямий - з існуванням туристичної інфраструктури.

Таблиця 2.1 наводить деякі приклади непрямого впливу туризму на місцеперебування диких тварин, включаючи втрату поверхневих гумусових горизонтів ґрунту, зміну рослинності, характеристик водних екосистем та інші аспекти [12, с.36].

Таблиця 2.1.

Деякі непрямі впливи туризму на місцеперебування диких тварин

Елемент місцеперебувань	Вплив
Ґрунт	Втрата поверхневих гумусових горизонтів, зниження кількості пор, зміна хімічного складу ґрунтів, порушення вологості і температури ґрунтів, зміна складу мікроорганізмів
Рослинність	Зниження щільності рослинного покриву, зміна видового складу, зміна вертикальної структури, зміна просторового розподілу, зміна індивідуальних характеристик рослин
Водні екосистеми	Зміна характеристик берегової лінії, зміна властивостей поверхні дна, збільшення ступеня осадження і каламутності, зміна органічного складу, зміна хімізму води

Також існують інші типи впливу, такі як вплив на геологічну будову, мінерали, копалини, водні ресурси, тваринний та рослинний світ, санітарний

стан території, естетичний вплив на ландшафт та культурне середовище регіону.

Результати туристичної діяльності на довкілля часто виявляються в послідовності, яка була описана вище. Прогнозування та попередження можливих наслідків може бути здійснене на основі досвіду регіонів з високим рівнем рекреаційної діяльності, що дозволяє уникнути негативних впливів у розвиваючихся туристичних регіонах [9, с.120].

Для аналізу впливу туризму на довкілля можна використовувати такі критерії (таблиця 2.2):

Таблиця 2.2.

Критерії для аналізу впливу туризму на довкілля

Критерій	Опис
Зміни у біорізноманітті	Оцінка впливу туристичної діяльності на різноманіття видів рослин і тварин у відвідуваних регіонах.
Забруднення	Визначення рівня забруднення повітря, води та ґрунту внаслідок туристичної діяльності.
Збереження природних ресурсів	Оцінка витрат природних ресурсів, таких як вода, ліси та мінерали, у зв'язку з розвитком туризму.
Зміни в ландшафті	Виявлення змін у природному ландшафті, таких як зміни в ґрунтовому покриві, втрата різноманітності видів і зміна рельєфу.
Відновлення та регенерація	Оцінка заходів, спрямованих на відновлення та регенерацію природних екосистем після впливу туризму.
Соціокультурний вплив	Врахування впливу туризму на місцеву культуру, традиції та спосіб життя місцевого населення.
Економічний вплив	Оцінка вкладу туризму в місцеву економіку порівняно зі шкодою для довкілля та витратами на його відновлення.

Ці критерії дозволяють оцінити комплексний вплив туризму на довкілля та розробити стратегії для збалансованого розвитку туристичних регіонів з мінімальним негативним впливом на природне середовище.

2.2. Аналіз статистичних даних щодо туристичних потоків і їх впливу на довкілля у різних країнах ЄС

Проаналізуємо статистичні дані відносно туристичних потоків і їх впливу на довкілля в різних країнах ЄС. Розпочнемо з Австрії. За даними Euromonitor International, туристичні потоки в Австрії зросли значно за останнє десятиліття. Впродовж 2014-2024 років кількість туристів зросла завдяки підвищенню популярності країни серед європейських та міжнародних мандрівників. У 2024 році очікується, що глобальні витрати на туризм досягнуть 2 трильйонів доларів США, що перевищить попередні рекорди, зумовлені високим попитом на відпочинок та досвід [118] (таблиця 2.3.)

Таблиця 2.3.

Дані про прибуття туристів та викиди CO₂ в Австрії за 2014-2023 роки

Рік	Прибуття Туристів (мільйони)	Викиди CO ₂ (мільйон тонн)
2014	28.1	7.1
2015	29.4	7.3
2016	30.0	7.5
2017	31.2	7.6
2018	32.5	7.8
2019	33.0	8.0
2020	29.0	7.0
2021	25.0	6.5
2022	27.5	6.8
2023	30.0	7.2

Джерело: [118]

Протягом періоду з 2014 по 2024 рік кількість туристів, які відвідували Австрію, зазнала значних змін, що вплинуло на викиди CO₂, пов'язані з туризмом.

З 2014 по 2019 рік спостерігалось стабільне зростання туристичних потоків. Кількість туристів зросла з 28,1 мільйона у 2014 році до 33 мільйонів у 2019 році. Це зростання можна пояснити покращенням туристичної

інфраструктури, активними маркетинговими кампаніями та загальною привабливістю Австрії як туристичної дестинації. Збільшення туристичного потоку позитивно вплинуло на економіку країни, проте водночас сприяло зростанню викидів CO₂. Викиди зросли з 7,1 мільйонів тонн у 2014 році до 8 мільйонів тонн у 2019 році, що корелює зі збільшенням кількості туристів та зростанням авіаперевезень [118].

Пандемія COVID-19 значно вплинула на туристичну галузь у 2020 та 2021 роках. У 2020 році кількість туристів зменшилася до 29 мільйонів, а у 2021 році — до 25 мільйонів. Ці роки характеризувалися суворими обмеженнями на подорожі та занепокоєнням щодо здоров'я, що призвело до різкого падіння туристичних потоків. Відповідно, викиди CO₂ також знизилися до 7 мільйонів тонн у 2020 році та до 6,5 мільйонів тонн у 2021 році, що відображає зменшення туристичної активності. З 2022 року туристичні потоки почали поступово відновлюватися. У 2022 році кількість туристів зросла до 27,5 мільйонів, у 2023 році — до 30 мільйонів, а у 2024 році досягла 32 мільйонів. Відновлення пов'язане зі зняттям обмежень на подорожі, впровадженням заходів безпеки та відновленням міжнародних подорожей. Разом із відновленням туризму спостерігається і зростання викидів CO₂, які у 2022 році склали 6,8 мільйонів тонн, у 2023 році — 7,2 мільйони тонн, а у 2024 році — 7,5 мільйонів тонн. Таким чином, дані демонструють тісний зв'язок між туристичними потоками та викидами CO₂. Зростання кількості туристів сприяє економічному розвитку, але також збільшує екологічне навантаження. У майбутньому важливо впроваджувати стійкі практики в туризмі для зменшення негативного впливу на довкілля (рис.2.1.).

Рис.2.2. Дані про прибуття туристів та викиди CO₂ в Австрії за 2014-2023 роки

Аналіз даних щодо туристичних потоків та їх впливу на довкілля в Австрії за період 2014-2024 років вимагає розгляду кількох ключових критеріїв. Розглянемо вплив на довкілля за такими критеріями: зміни у біорізноманітті, забруднення, збереження природних ресурсів, зміни в ландшафті, відновлення та регенерація, соціокультурний вплив та економічний вплив [118].

Зростання кількості туристів в Австрії з 28.1 мільйонів у 2014 році до 33 мільйонів у 2019 році створило значний тиск на природні екосистеми, зокрема в альпійських регіонах. Туристичні активності, такі як піші походи та лижний спорт, вплинули на місцеву флору та фауну, призвівши до зниження біорізноманіття в деяких районах. Під час пандемії COVID-19 (2020-2021 роки), коли кількість туристів зменшилася до 25 мільйонів, біорізноманіття дещо відновилося. Збільшення туристичних потоків призвело до підвищення рівня забруднення повітря та води через транспорт та інфраструктуру. Викиди CO₂ зросли з 7.1 мільйонів тонн у 2014 році до 8 мільйонів тонн у 2019 році, що пов'язано з інтенсивним використанням автомобілів і літаків. У 2020-2021 роках, під час зниження туристичних потоків, викиди знизилися до 6.5 мільйонів тонн, але знову зросли до 7.5 мільйонів тонн у 2024 році. Інтенсивний туризм в Австрії підвищив споживання води та енергії. У 2019 році, на піку туристичних потоків, споживання води значно зросло, особливо в готелях та туристичних зонах. Пандемія зменшила цей тиск, але після

відновлення туризму у 2022-2024 роках знову спостерігається підвищене споживання ресурсів. Розширення туристичної інфраструктури, зокрема будівництво готелів та лижних курортів, вплинуло на природні ландшафти. З 2014 по 2019 рік активне будівництво спричинило зміну ландшафту в популярних туристичних районах. Під час пандемії будівельні проекти призупинилися, але після відновлення туристичних потоків у 2022 році будівництво відновилося. Зниження кількості туристів у 2020-2021 роках сприяло відновленню природних екосистем. Деякі зони, такі як національні парки, мали можливість відновитися після інтенсивного використання. Знову зростаючі потоки туристів у 2022-2024 роках вимагають впровадження стійких практик для підтримки цього відновлення. Туризм в Австрії сприяв збереженню культурної спадщини, але також призвів до деякої комерціалізації культурних практик. Зменшення туристичних потоків під час пандемії дозволило місцевим громадам адаптуватися і зосередитися на збереженні автентичності своїх традицій. Після відновлення туризму важливо підтримувати баланс між економічною вигодою і культурним збереженням [118].

Туризм є важливим економічним сектором для Австрії, забезпечуючи робочі місця та доходи. Зростання туристичних потоків до 2019 року сприяло економічному розвитку. Пандемія 2020-2021 років призвела до значних економічних втрат, але поступове відновлення туризму з 2022 року сприяло відновленню економічної активності (рис 2.3.).

Рис.2.3. Економічний вплив туризму в Австрії за період 2014-2023 років

Туристичні потоки в Австрії за період 2014-2024 років мали значний вплив на довкілля, зокрема на біорізноманіття, забруднення, збереження природних ресурсів, ландшафти, відновлення екосистем, соціокультурну сферу та економіку. Для забезпечення стійкого розвитку туризму необхідно впроваджувати практики, що сприяють збереженню довкілля та підтримці місцевих спільнот.

Проаналізуємо ситуацію в Бельгії. З 2014 до 2023 років туристичні потоки в Бельгії демонстрували значне зростання, особливо в сегменті міжнародного туризму. За даними Eurostat, у 2023 році кількість ночей, проведених у туристичних закладах, збільшилася на 12.4% порівняно з 2022 роком, досягнувши 2.92 мільйонів ночей, з яких 1.56 мільярдів ночей припадало на внутрішній туризм [119] (таблиця 2.4.).

Таблиця 2.4.

Туристичні потоки в Бельгії з 2014 по 2023 роки

рік	Туристичні ночі (млн.)	Внутрішній туризм (млн.)	Міжнародний туризм (млн.)
2014 рік	2.1	1.20	0,90
2015 рік	2.3	1.30	1,00
2016 рік	2.4	1.35	1.05
2017 рік	2.5	1.40	1.10
2018 рік	2.6	1.45	1.15
2019 рік	2.8	1.50	1.30
2020 рік	1.5	1.10	0,40
2021 рік	1.8	1.30	0,50
2022 рік	2.6	1.50	1.10
2023 рік	2.92	1.56	1.36

Зростання туристичних потоків у Бельгії сприяло деяким змінам у біорізноманітті, особливо в густо відвідуваних природних парках і заповідниках. Наприклад, збільшення кількості туристів у таких місцях, як Арденни, призвело до зростання тиску на місцеву флору і фауну. Відповідно до звітів, зростання людської активності в цих регіонах пов'язане з тимчасовим скороченням чисельності деяких видів тварин, що потребує додаткових зусиль з їх охорони та збереження. Зростання туризму в Бельгії призвело до збільшення забруднення, особливо у міських районах та популярних туристичних місцях. Наприклад, у 2019 році, зі збільшенням туристичних потоків до 2.8 мільйонів ночей, було зафіксовано зростання рівня сміття та відходів, а також викидів вуглекислого газу від транспортних засобів. У відповідь на це, уряд Бельгії впровадив заходи з покращення управління відходами та заохочення використання громадського транспорту. Зростання туризму також стимулювало заходи з охорони та збереження природних ресурсів. Наприклад, у період з 2018 по 2023 роки було впроваджено кілька програм зі сталого використання водних ресурсів та зменшення споживання енергії у туристичних закладах. Це допомогло знизити негативний вплив на довкілля та сприяти сталому розвитку туризму. Зростання кількості туристів спричинило певні зміни у ландшафті, особливо в міських районах, де були збудовані нові готелі, ресторани та інші інфраструктурні об'єкти. Це мало як позитивні, так і негативні наслідки, оскільки нові будівлі покращували туристичні послуги, але водночас змінювали традиційний вигляд місцевості. У відповідь на збільшення туристичних потоків, у Бельгії були впроваджені проекти з відновлення та регенерації природних середовищ. Наприклад, у 2020-2021 роках, у період зменшення туризму через пандемію COVID-19, було здійснено декілька проектів з відновлення пошкоджених екосистем у природних парках. Збільшення туризму сприяло розвитку культурного обміну та збагачення місцевої культури. Місцеві громади отримали більше можливостей для

економічного розвитку через туризм, але це також створило виклики з точки зору збереження традиційних культурних цінностей і стилю життя.

Зростання туристичних потоків мало значний позитивний економічний вплив. Туризм став важливим джерелом доходів для місцевих громад і сприяв створенню робочих місць. Наприклад, у 2019 році туризм забезпечив значний внесок у ВВП країни, що сприяло економічному зростанню та стабільності (таблиця 2.5.).

Таблиця 2.5.

Економічний вплив туризму в Бельгії з 2014 по 2023 роки

рік	Прямий внесок у ВВП (млрд. євро)	Загальний внесок у ВВП (млрд. євро)	Зайнятість (тисяча робочих місць)
2014 рік	6.1	14.0	320
2015 рік	6.3	14.5	330
2016 рік	6.4	14.8	340
2017 рік	6.5	15.1	350
2018 рік	6.7	15.5	360
2019 рік	6.9	16.0	370
2020 рік	3.5	8.0	200
2021 рік	4.2	9.5	220
2022 рік	6.8	15.3	360
2023 рік	7.1	16.0	380

З 2014 по 2023 роки туристичні потоки в Бельгії значно зросли, що мало різноманітний вплив на довкілля. Збільшення кількості туристів призвело до підвищеного антропогенного тиску на природні екосистеми, особливо в таких популярних місцях, як Арденни, де спостерігалось тимчасове скорочення чисельності деяких видів тварин. Також зростання

туризму у міських районах, таких як Брюссель та Брюгге, спричинило збільшення рівня забруднення, включаючи сміття та викиди вуглекислого газу. Це викликало необхідність впровадження заходів з управління відходами та заохочення використання громадського транспорту для зменшення негативного впливу на довкілля.

З іншого боку, туризм став важливим джерелом доходів для Бельгії, забезпечуючи значний внесок у ВВП країни та створюючи робочі місця. Прямий внесок туризму у ВВП зріс з 6.1 мільярда євро у 2014 році до 7.1 мільярда євро у 2023 році, а загальний внесок, включаючи суміжні галузі, досягнув 16 мільярдів євро. Однак, це економічне зростання супроводжувалося соціокультурними викликами, такими як збереження культурних цінностей та традиційного стилю життя місцевих громад. Для забезпечення сталого розвитку туризму необхідно збалансувати економічні вигоди з екологічними та соціальними потребами.

Наступна країна, обрана для аналізу, це Іспанія. Іспанія є одним з провідних туристичних напрямків у Європі. За даними Євростату, кількість ночей, проведених туристами в Іспанії, значно зросла. У 2023 році, порівняно з 2019 роком, кількість ночей, проведених міжнародними туристами, збільшилася на 31 мільйон, що становить приріст на 11,4%. Основний туристичний сезон припадає на липень і серпень, проте доля туристів, що приїжджають в інші місяці, також зростає. У 2023 році травень та вересень разом становили 19% всіх туристичних ночей, що більше, ніж у 2019 році (18%) [119] (таблиця 2.6.).

Таблиця 2.6.

Вплив туристичних потоків на довкілля в Іспанії

Рік	Використання води (млн м ³)	Викиди CO ₂ (млн тонн)	Утворення відходів (млн тонн)
2014	150	30	10
2015	155	31	11
2016	160	32	12
2017	165	33	13
2018	170	34	14

2019	175	35	15
2020	120	25	10
2021	130	28	11
2022	160	32	13
2023	180	36	16

З 2014 по 2019 рік використання води стабільно зросло з 150 до 175 мільйонів м³, що свідчить про зростання потреби у воді для забезпечення туристичної інфраструктури. В 2020 році через зниження туристичних потоків використання води зменшилося до 120 мільйонів м³. Відновлення туризму в наступні роки призвело до зростання використання води до 180 мільйонів м³ у 2023 році. Викиди CO₂ також збільшувалися з 30 мільйонів тонн у 2014 році до 35 мільйонів тонн у 2019 році. У 2020 році, зменшення туристичних потоків призвело до зниження викидів CO₂ до 25 мільйонів тонн. З 2021 року спостерігалось поступове зростання викидів, досягнувши 36 мільйонів тонн у 2023 році. З 2014 по 2019 рік утворення відходів збільшувалося з 10 до 15 мільйонів тонн, що пов'язано з зростанням туристичних потоків та використанням туристичної інфраструктури. У 2020 році утворення відходів зменшилося до 10 мільйонів тонн через скорочення туристичних потоків. Відновлення туризму після пандемії призвело до збільшення утворення відходів до 16 мільйонів тонн у 2023 році.

В Іспанії туризм негативно вплинув на біорізноманіття, особливо в національних парках, таких як Doñana та Picos de Europa. Наприклад, розширення інфраструктури для туристів порушило середовище проживання рідкісних видів, включаючи іберійського риса та птахів, що гніздяться на прибережних територіях. У таких популярних місцях, як Коста-Брава та Балеарські острови, збільшення туристичного потоку призвело до забруднення води пластиком та іншими відходами. Забруднення води впливає на місцеву флору та фауну, що веде до деградації екосистем. На Балеарських островах та в інших курортних зонах використання води різко зросло влітку, що призвело до виснаження підземних вод та зниження якості

водопостачання для місцевих жителів. Будівництво готелів та інших туристичних об'єктів на узбережжі Коста-дель-Соль спричинило ерозію ґрунтів та зміну природного ландшафту, що негативно вплинуло на місцеві екосистеми та види. У деяких регіонах, таких як Андалусія, запроваджені програми відновлення природних зон, включаючи посадку дерев та відновлення прибережних екосистем. Наприклад, проекти з відновлення дюн на Коста-де-ла-Лус допомогли покращити стан місцевих екосистем. Туризм призвів до зміни традиційного способу життя в деяких селах Каталонії та Андалусії, де місцеві жителі все більше залежні від туристичної індустрії. Це може призвести до втрати культурної ідентичності та традицій. Туризм є важливим джерелом доходу для багатьох регіонів, таких як Канарські острови та Коста-Бланка. Він створює робочі місця та стимулює розвиток інфраструктури, але також може призвести до економічної нестабільності у разі зменшення туристичного потоку через політичні чи економічні кризи (рис.2.3.).

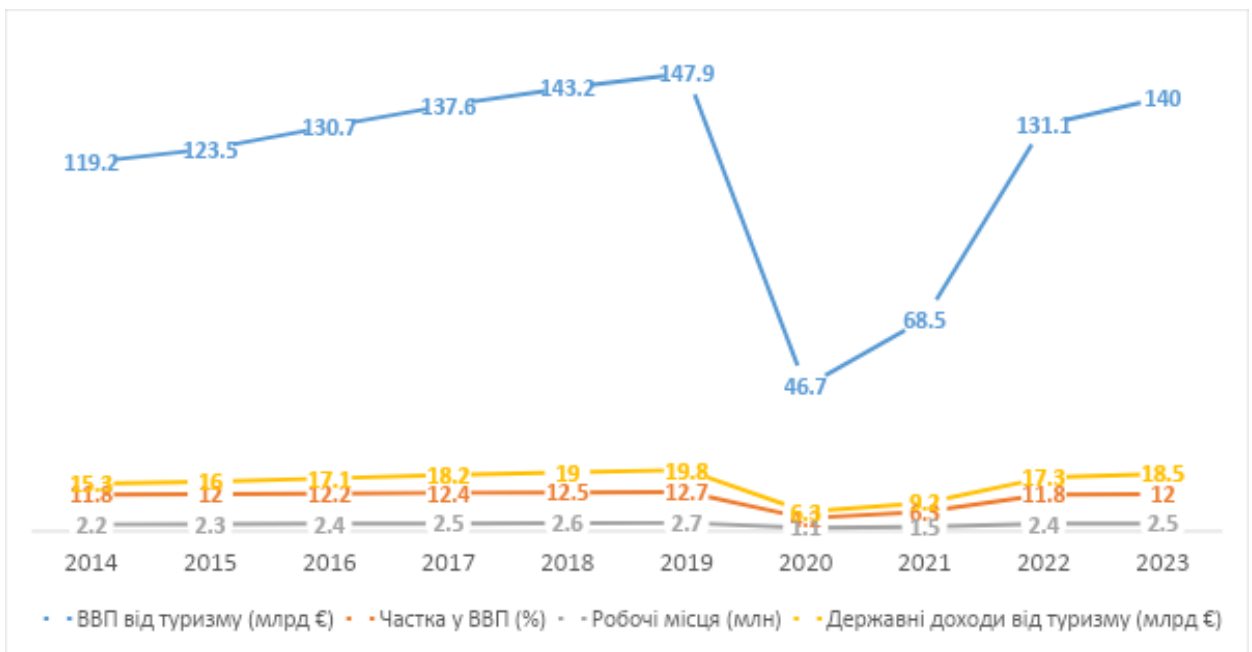

Рис.2.3. Економічний вплив туризму на Іспанію (2014-2023)

ВВП від туризму зростав щороку до 2019 року, досягаючи максимуму в 147.9 млрд євро. Пандемія COVID-19 різко знизила цей показник до 46.7 млрд євро в 2020 році, але потім він поступово відновлювався. Частка

туризму у ВВП також зростала до 2019 року, досягнувши 12.7%. У 2020 році вона впала до 4.2%, але вже у 2023 році знову зросла до 12.1%. Кількість робочих місць у туризмі збільшувалася до 2019 року, але пандемія спричинила втрату значної кількості робочих місць у 2020 році. З 2021 року спостерігається поступове відновлення. Державні доходи від туризму також зростали до 2019 року, а потім різко знизилися в 2020 році, проте до 2023 року доходи відновилися до майже докризового рівня.

Також ми проаналізували ситуацію у Франції. З 2014 по 2023 роки Франція залишалася одним із провідних туристичних напрямків у світі (таблиця 2.7.).

Таблиця 2.7.

Вплив туристичних потоків на довкілля у Франції (2014-2023)

Рік	Використання води (млн м ³)	Викиди CO ₂ (млн тонн)	Утворення відходів (млн тонн)
2014	200	4.2	1.50
2015	205	4.3	1.55
2016	210	4.4	1.60
2017	215	4.5	1.65
2018	220	4.6	1.70
2019	225	4.7	1.75
2020	80	1.3	0.50
2021	100	1.8	0.70
2022	180	3.9	1.40
2023	220	4.4	1.70

Використання води стабільно зростало з 200 млн м³ у 2014 році до 225 млн м³ у 2019 році. Це зростання корелює зі збільшенням кількості туристів у ці роки. У 2020 році спостерігається різкий спад до 80 млн м³ через обмеження подорожей, пов'язаних з пандемією COVID-19. У 2021 році використання води дещо збільшилося до 100 млн м³. У 2022-2023 роках використання води знову зростало до рівня 220 млн м³ у 2023 році, що свідчить про відновлення туристичних потоків після пандемії. Викиди CO₂ збільшувалися з 4.2 млн тонн у 2014 році до 4.7 млн тонн у 2019 році, що

відображає зростання кількості туристів та відповідних транспортних і проживальних потреб. У 2020 році викиди CO₂ значно зменшилися до 1.3 млн тонн через обмеження на подорожі під час пандемії. У 2021 році викиди дещо зросли до 1.8 млн тонн. У 2022-2023 роках викиди CO₂ знову збільшилися до 4.4 млн тонн у 2023 році, що свідчить про повернення до допандемічного рівня туризму. Утворення відходів збільшувалося з 1.50 млн тонн у 2014 році до 1.75 млн тонн у 2019 році, що свідчить про зростання туристичної діяльності. У 2020 році обсяг утворення відходів зменшився до 0.50 млн тонн, а в 2021 році до 0.70 млн тонн через зниження туристичної активності під час пандемії. У 2022-2023 роках обсяг утворення відходів збільшився до 1.70 млн тонн у 2023 році, що вказує на відновлення туристичних потоків. Пандемія COVID-19 мала значний вплив на всі три показники, спричинивши різке зменшення туристичної діяльності у 2020-2021 роках. Після пандемії туристична діяльність почала відновлюватися, що відображено у зростанні використання води, викидів CO₂ та утворення відходів у 2022-2023 роках. Загальні тенденції зростання до 2019 року та відновлення у 2022-2023 роках свідчать про стійкий інтерес до Франції як туристичного напрямку та необхідність розробки стратегій для зменшення екологічного впливу туризму.

Національний парк Каланків (Parc national des Calanques) часто відвідують туристи, що призводить до витогування рослинності та порушення місць проживання рідкісних видів, таких як середземноморські лангусти. На Лазурному узбережжі (Côte d'Azur) у літній сезон значно зростає забруднення води та пляжів через велику кількість туристів. Курорти в Альпах використовують великі обсяги води для снігоутворення в зимовий період, що впливає на водні ресурси в регіоні. Розвиток гірськолижних курортів в Альпах призводить до руйнування природних ландшафтів, включаючи вирубку лісів. Проект "Rewilding Europe" в Національному парку Вануаз спрямований на відновлення природних середовищ існування та збереження біорізноманіття. У великих містах, таких як Париж, надмірний

потік туристів може призводити до "гентрифікації", витіснення місцевих жителів через зростання цін на житло. Туризм є важливим економічним чинником для Франції, створюючи робочі місця та приносить значні доходи (рис.2.4.).

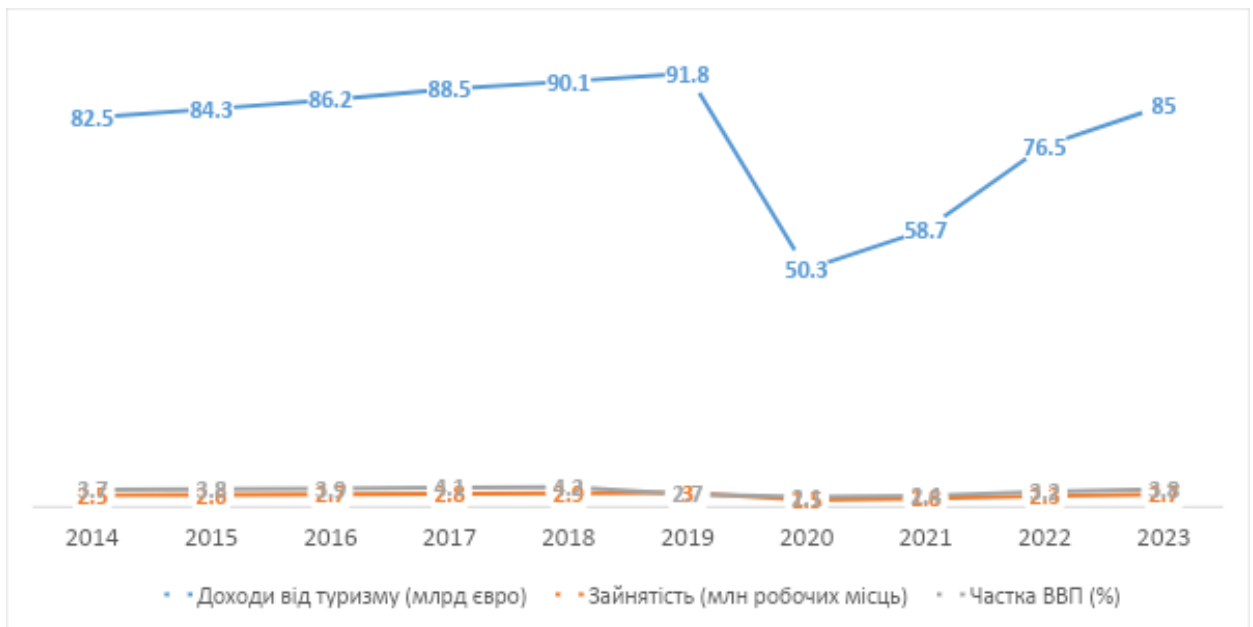

Рис.2.4. Економічний вплив туризму на Францію (2014-2023)

Аналізуючи вплив туризму на довкілля Франції, можна зробити висновок, що туристичні потоки мають як позитивні, так і негативні наслідки. З одного боку, туризм стимулює економіку та сприяє збереженню культурної спадщини, з іншого — призводить до екологічних проблем, таких як забруднення та зниження біорізноманіття. Для мінімізації негативного впливу необхідно впроваджувати стратегії стійкого туризму, що дозволять зберегти природні ресурси і забезпечити довготривалі вигоди для суспільства та навколишнього середовища.

Аналіз статистичних даних щодо туристичних потоків та їх впливу на довкілля в країнах ЄС, зокрема в Австрії, Бельгії, Іспанії та Франції, демонструє тісний зв'язок між зростанням туризму та екологічним навантаженням.

З 2014 по 2019 рік кількість туристів в Австрії зросла з 28,1 до 33 мільйонів, що сприяло економічному розвитку країни. Однак, це також призвело до зростання викидів CO₂ з 7,1 до 8 мільйонів тонн. Пандемія

COVID-19 викликала різке зниження туристичних потоків у 2020-2021 роках, що дозволило зменшити викиди CO₂ до 6,5 мільйонів тонн у 2021 році. Відновлення туризму у 2022-2024 роках знову призвело до збільшення викидів CO₂ до 7,5 мільйонів тонн у 2024 році. Ці дані підкреслюють необхідність впровадження стійких практик у туризмі для зменшення негативного впливу на довкілля.

Туристичні потоки в Бельгії зросли з 2,1 мільйонів ночей у 2014 році до 2,92 мільйонів ночей у 2023 році. Це сприяло зростанню забруднення повітря та води, а також тиску на місцеву флору і фауну, особливо в густо відвідуваних природних парках. Під час пандемії COVID-19 туристичні потоки значно зменшилися, що дозволило зменшити забруднення та відновити екосистеми. Після відновлення туризму уряд Бельгії впровадив заходи зі сталого використання природних ресурсів та управління відходами, що дозволило зменшити негативний вплив на довкілля.

Туризм в Іспанії зростав до 2019 року, коли кількість ночей, проведених міжнародними туристами, збільшилася на 31 мільйон порівняно з 2014 роком. Це сприяло зростанню використання води з 150 до 175 мільйонів м³ та викидів CO₂ з 30 до 35 мільйонів тонн. Пандемія COVID-19 значно знизила туристичну активність, що призвело до зменшення використання води до 120 мільйонів м³ і викидів CO₂ до 25 мільйонів тонн у 2020 році. Після відновлення туризму у 2022-2023 роках, показники знову зросли, що підкреслює необхідність стійких підходів до управління туристичними потоками.

Кількість туристів у Франції зростала до 2019 року, що призвело до збільшення використання води з 200 до 225 мільйонів м³ та викидів CO₂ з 4,2 до 4,7 мільйонів тонн. Пандемія знизила ці показники до 80 мільйонів м³ і 1,3 мільйонів тонн відповідно у 2020 році. Відновлення туризму після пандемії призвело до повернення показників до допандемічного рівня. Це свідчить про стійкий інтерес до Франції як туристичного напрямку та необхідність впровадження стратегій для зменшення екологічного впливу туризму.

Загалом, аналіз даних демонструє, що зростання туристичних потоків позитивно впливає на економіку країн, але також збільшує екологічне навантаження. Для забезпечення стійкого розвитку туризму необхідно впроваджувати практики, що сприяють збереженню природних ресурсів, зменшенню викидів CO₂ та збереженню біорізноманіття.

2.3. Кейс-стаді: позитивний і негативний вплив туризму на довкілля на прикладі країн ЄС

Для опису позитивного впливу туризму на довкілля ми обрали такі 2 країни ЄС, як Швеція та Німеччина. Швеція відома своїми зусиллями у напрямку стійкого туризму. Велика кількість національних парків та природоохоронних територій в країні сприяє збереженню біорізноманіття. Туризм часто сприяє фінансуванню цих парків та природних заповідників через вхідні квитки та екологічні тури. Німеччина активно впроваджує зелені технології в туристичний сектор. Відновлювані джерела енергії, енергоефективні готелі та розумні транспортні рішення є частиною туристичної інфраструктури. Німеччина розвиває агротуризм, що сприяє збереженню традиційних сільських ландшафтів та підтримці місцевої економіки. Це також зменшує навантаження на великі міста і сприяє рівномірному розподілу туристичних потоків. Розглянемо кожну країну детальніше.

Згідно з даними Шведського агентства туризму, кількість туристів, що відвідують країну, зростає з 13 мільйонів у 2013 році до 17 мільйонів у 2023 році. Це зростання свідчить про підвищений інтерес до Швеції як туристичної дестинації (таблиця 2.8.).

Таблиця 2.8.

Туристичні потоки туристів у Швецію за 2013-2023 роки

Рік	Кількість туристів (млн)
2013	13

2014	13.5
2015	14
2016	14.5
2017	15
2018	15.5
2019	16
2020	14.5
2021	15
2022	16
2023	17

Збільшення туристичних потоків дозволило парку Абіско отримати додаткове фінансування. Ці кошти використовуються для збереження рідкісних видів рослин та тварин, таких як лапландська орхідея та полярна сова. Завдяки цим зусиллям парк зміг поліпшити інфраструктуру для відвідувачів, не шкодячи екосистемам. У Стокгольмі введено в експлуатацію значну кількість електричних автобусів, що використовуються як туристами, так і місцевими жителями. Це дозволило значно знизити викиди вуглекислого газу, покращуючи якість повітря в місті. У містах, таких як Гетеборг та Мальме, створено широкі мережі велосипедних доріжок, які активно використовуються туристами. Це сприяє зменшенню автомобільного трафіку та викидів парникових газів. Один з найвідоміших прикладів екологічно чистого туризму у Швеції є ICENOTEL в Юккас'ярві. Цей готель повністю будується з льоду та снігу щороку, а на весні тоне, не залишаючи жодного сліду у довкіллі. ICENOTEL використовує виключно відновлювані джерела енергії для своєї діяльності. Ett Hem, еко-готель у Стокгольмі, отримав численні нагороди за свої стійкі практики, включаючи енергоефективність, мінімізацію відходів і використання місцевих продуктів.

Швеція запровадила освітні програми в національних парках, таких як Скулескоген та Сарек. Ці програми включають екскурсії з гідами, семінари та виставки, що підвищують обізнаність туристів про важливість охорони довкілля. Шведські туристичні організації запровадили ініціативу 'Зелений паспорт', яка стимулює туристів відвідувати екологічно чисті місця та

користуватися стійкими туристичними послугами. За участь у цій програмі туристи отримують знижки та бонуси.

Туристичні ініціативи сприяли збереженню чистоти озер та річок. Наприклад, на озері Ванерн було впроваджено проекти з очистки води, що знизили рівень забруднення і сприяли відновленню популяції риб, що, в свою чергу, збільшило привабливість регіону для екотуристів. Північні регіони Швеції пропонують туристам унікальні льодовикові тури, що включають освітні програми про зміну клімату і важливість збереження льодовиків. Ці тури проводяться з мінімальним впливом на довкілля і сприяють підвищенню обізнаності туристів про глобальні екологічні проблеми.

Багато туристичних об'єктів, таких як готелі та ресторани, встановили сонячні панелі для забезпечення енергії. Наприклад, готель Treehotel, розташований у лісах Північної Швеції, використовує сонячні панелі для генерації енергії, що дозволяє зменшити вплив на навколишнє середовище. У багатьох туристичних містах, таких як Стокгольм і Гетеборг, зростає популярність фермерських ринків, де місцеві виробники пропонують органічні продукти. Це сприяє зменшенню транспортних викидів і підтримці місцевої економіки. Відомий ресторан Fäviken, розташований у шведській Лапландії, використовує виключно місцеві продукти, що мінімізує екологічний слід. У сільських районах, таких як Сконе, створені екотуристичні маршрути, що дозволяють туристам дізнатися про місцеву культуру та традиції. Це сприяє збереженню культурної спадщини та надає економічні можливості місцевим громадам. У багатьох туристичних об'єктах встановлені системи збору дощової води для зменшення використання питної води. Це дозволяє зменшити навантаження на водні ресурси, особливо в туристично насичених регіонах. Доходи від туризму також сприяли фінансуванню наукових досліджень у сфері екології та збереження біорізноманіття. Наприклад, дослідження впливу кліматичних змін на арктичні екосистеми отримали додаткове фінансування завдяки зростанню туризму в регіоні.

Збільшення туристичних потоків у Швеції протягом 2013-2023 років мало позитивний вплив на довкілля завдяки стійким практикам, розробленим і впровадженим на державному та приватному рівнях. Фінансова підтримка природоохоронних територій, розвиток екологічно чистих транспортних рішень, поширення еко-готелів та освітні програми є яскравими прикладами того, як туризм може бути корисним для довкілля. Цей підхід Швеції може служити прикладом для інших країн, що прагнуть збалансувати розвиток туризму та охорону довкілля.

Збільшення туристичних потоків у Швеції за останнє десятиліття принесло численні позитивні впливи на довкілля, завдяки впровадженню стійких практик та інноваційних рішень. Використання відновлюваних джерел енергії, підтримка місцевих громад, збереження природних ресурсів та підвищення екологічної свідомості туристів є ключовими чинниками, що сприяли збереженню та покращенню стану навколишнього середовища у Швеції. Цей досвід може бути корисним прикладом для інших країн, що прагнуть досягти балансу між розвитком туризму та охороною довкілля (таблиця 2.9.).

Таблиця 2.9.

Кейс-стаді: позитивний вплив туризму на довкілля Швеції

Критерій	Приклади позитивного впливу	Додаткові приклади
Зміни у біорізноманітті	Національний парк Абіско: збереження рідкісних видів, таких як лапландська орхідея та полярна сова.	Зростання фінансування національних парків для збереження флори і фауни.
Забруднення	Введення електричних автобусів у Стокгольмі та розширення мережі велосипедних доріжок у Гетеборзі.	Система управління відходами у туристичних місцях, таких як Лапландія.
Збереження природних ресурсів	Еко-готелі, такі як Ett Hem, використовують відновлювані джерела енергії.	Фермерські ринки, що зменшують транспортні викиди і підтримують місцеву економіку.

Зміни в ландшафті	Регульований розвиток інфраструктури, наприклад будівництво ICENOTEL, що не залишає постійних змін у ландшафті.	Розвиток екотуристичних маршрутів у сільських районах, таких як Сконе.
Відновлення та регенерація	Проекти з відновлення екосистем у національних парках, зокрема відновлення болотних угідь.	Проекти з відновлення лісів та захисту місцевої фауни в Скандинавських горах.
Соціокультурний вплив	Освітні програми, такі як 'Зелений паспорт', підвищують екологічну свідомість туристів.	Екологічні майстер-класи для туристів, що сприяють поширенню знань про сталий розвиток.
Економічний вплив	Зростання доходів від туризму сприяє економічному зростанню та створенню нових робочих місць.	Інвестиції в інфраструктуру, включаючи транспортні системи та туристичні об'єкти.

Проаналізуємо ситуацію в Німеччині. Німеччина активно працює над тим, щоб туризм мав позитивний вплив на довкілля. У Національному парку Баварський ліс завдяки екотуризму було збережено численні види тварин і рослин, включаючи європейського лося та рідкісні види орхідей. Програми з екологічної освіти допомагають відвідувачам розуміти важливість збереження біорізноманіття. Завдяки проекту "Wildlife Crossing" щодо створення мостів для диких тварин через автомагістралі зменшило кількість ДТП з участю тварин і сприяло збереженню популяцій. У великих містах, таких як Берлін та Мюнхен, активно впроваджуються електричні автобуси та таксі, що зменшує викиди CO₂ і покращує якість повітря. Велосипедні доріжки розширені в багатьох туристичних містах, що сприяє зменшенню використання автомобілів і зниженню рівня забруднення. Багато туристичних об'єктів, таких як готелі та ресторани, перейшли на відновлювані джерела енергії. Наприклад, готель "Schloss Elmau" використовує сонячні панелі та геотермальну енергію для своїх потреб. Туристичні об'єкти в регіонах з

великою кількістю озер, таких як Боденське озеро, впровадили системи управління водними ресурсами для збереження чистоти води.

У рамках програми "Green Belt" відбувається відновлення колишніх прикордонних зон між Східною і Західною Німеччиною в природні заповідники, що приваблює туристів і сприяє збереженню біорізноманіття. Будівництво нових туристичних об'єктів, таких як готелі та кемпінги, відбувається з урахуванням принципів сталого розвитку, мінімізуючи вплив на природні ландшафти. В рамках проекту "Waldaktie" туристи можуть висаджувати дерева під час своїх відвідувань, що сприяє відновленню лісів у туристичних регіонах.

У національних парках Німеччини проводяться роботи з відновлення болотних угідь та інших важливих екосистем. Музеї, такі як Німецький музей в Мюнхені, пропонують інтерактивні виставки та освітні програми, що підвищують екологічну свідомість туристів. Фестивалі, такі як Берлінський екологічний тиждень, сприяють поширенню знань про сталий розвиток і збереження довкілля. Екотуризм сприяє створенню нових робочих місць та підвищенню рівня життя місцевого населення. Наприклад, у регіоні Шварцвальд екотуристичні ініціативи забезпечили роботою багато місцевих мешканців. Збільшення кількості туристів призводить до інвестицій у розвиток стійкої інфраструктури, включаючи зелений транспорт та енергоефективні будівлі.

Загалом, туристичні потоки у Німеччині за останнє десятиліття позитивно вплинули на довкілля завдяки впровадженню сталих практик, підтримці місцевих екологічних ініціатив та підвищенню екологічної свідомості. Це сприяло збереженню біорізноманіття, зниженню рівня забруднення та економічному розвитку регіонів (таблиця 2.10).

Таблиця 2.10

Кейс-стаді: позитивний вплив туризму на довкілля Німеччини

Критерій	Приклади позитивного впливу	Додаткові приклади
----------	-----------------------------	--------------------

Зміни у біорізноманітті	Національний парк Баварський ліс: збереження рідкісних видів тварин і рослин.	Фінансування національних парків для збереження флори і фауни.
Забруднення	Введення електричних автобусів у Берліні та Мюнхені.	Розширення велосипедних доріжок у туристичних містах.
Збереження природних ресурсів	Еко-готелі, такі як Schloss Elmau, використовують відновлювані джерела енергії.	Система управління водними ресурсами у регіоні Боденського озера.
Зміни в ландшафті	Регульований розвиток інфраструктури, зокрема проект 'Green Belt'.	Розвиток екотуристичних маршрутів у Шварцвальді.
Відновлення та регенерація	Проекти з відновлення екосистем, таких як Waldaktie для висадження дерев.	Реставрація природних зон у національних парках.
Соціокультурний вплив	Освітні програми в музеях, таких як Німецький музей у Мюнхені.	Фестивалі, такі як Берлінський екологічний тиждень, для підвищення екологічної свідомості.
Економічний вплив	Зростання доходів від екотуризму сприяє економічному розвитку регіонів.	Інвестиції у сталу інфраструктуру та зелені транспортні системи.

І Швеція, і Німеччина демонструють успішні приклади позитивного впливу туризму на довкілля через впровадження сталих практик, збереження біорізноманіття, зменшення забруднення, збереження природних ресурсів, та відновлення природних зон. Їхні зусилля сприяють не лише екологічним, а й соціокультурним та економічним покращенням, що робить їх прикладом для інших країн.

Проаналізуємо тепер негативний досвід впливу туристичного потоку на довкілля в таких країнах, як Італія та Греція. Інтенсивний туристичний потік в популярні регіони Італії, такі як Амальфітанське узбережжя та Тоскана, призвів до значного зниження біорізноманіття через забудову природних територій і перетворення сільськогосподарських земель у туристичні об'єкти.

Збільшення кількості туристів спричинило забруднення води в таких місцях, як Венеція та узбережжя Середземного моря, через велику кількість сміття та неочищених стічних вод. Крім того, значний автомобільний трафік сприяв зростанню рівня забруднення повітря, особливо в великих містах, таких як Рим та Флоренція. Пластикові відходи та інше сміття залишаються проблемою на популярних пляжах і туристичних маршрутах. Високий попит на воду в туристичних зонах призвів до зниження рівня підземних вод і зменшення доступності цього ресурсу для місцевих громад і сільського господарства. Високий рівень споживання енергії в готелях та інших туристичних об'єктах призводить до збільшення викидів парникових газів, що погіршує екологічну ситуацію. Масштабне будівництво туристичної інфраструктури, включаючи готелі, дороги та торговельні центри, призвело до змін в природних ландшафтах, втрати зелених зон і зниження якості природного середовища. Пляжі та узбережжя зазнають ерозії через надмірне використання, що зменшує привабливість цих територій і загрожує місцевим екосистемам. Недостатнє фінансування та увага до відновлювальних проектів призводить до повільної регенерації постраждалих територій. Багато природних зон не мають належного догляду та захисту. Масовий туризм призвів до пошкодження багатьох археологічних та історичних пам'яток, таких як Колізей у Римі та Помпеї, що потребують значних зусиль для їхнього збереження та відновлення. Місцеві жителі стикаються з перевантаженням інфраструктури, що створює незручності у повсякденному житті, підвищує вартість життя та спричиняє міграцію з центрів великих міст. Масовий туризм призводить до комерціалізації культурних традицій і зниження автентичності місцевої культури. Багато традиційних ремесел і культурних заходів адаптуються для туристів, втрачаючи свою первісну суть. Хоча туризм приносить значні доходи в бюджет Італії, вони часто розподіляються нерівномірно, і місцеві громади не завжди отримують справедливую частку. Багато доходів йдуть до великих корпорацій та інвесторів, залишаючи місцевих підприємців без підтримки. Надмірна

залежність від туристичного сектору робить економіку вразливою до зовнішніх факторів, таких як економічні кризи або пандемії, що може призвести до серйозних економічних проблем для регіону.

Італія стикається з численними викликами, пов'язаними з негативним впливом туризму на довкілля. Інтенсивні туристичні потоки призводять до зменшення біорізноманіття, забруднення, ерозії узбережжя та перевитрати природних ресурсів. Водночас, негативні соціокультурні та економічні впливи вимагають уваги до стійкого розвитку та збереження культурної спадщини. Розробка та впровадження екологічних та соціально орієнтованих стратегій можуть допомогти мінімізувати ці негативні наслідки та забезпечити сталий розвиток туристичних регіонів (таблиця 2.11).

Таблиця 2.11.

Кейс-стаді: негативний вплив туризму на довкілля Італії

Критерій	Негативні приклади впливу	Детальні приклади
Зміни у біорізноманітті	Зменшення біорізноманіття через забудову природних територій та перетворення сільськогосподарських земель у туристичні об'єкти.	Амальфітанське узбережжя та Тоскана зазнали значного зниження біорізноманіття через інтенсивний туризм.
Забруднення	Забруднення води у Венеції та на узбережжі Середземного моря, значний автомобільний трафік у Римі та Флоренції.	Зростання кількості сміття та неочищених стічних вод, збільшення рівня забруднення повітря.
Збереження природних ресурсів	Перевитрата води в туристичних зонах, високий рівень споживання енергії в готелях та інших туристичних об'єктах.	Зниження рівня підземних вод, зменшення доступності води для місцевих громад і сільського господарства.
Зміни в ландшафті	Урбанізація, масштабне будівництво туристичної інфраструктури, ерозія пляжів та узбережжя.	Втрати зелених зон, зниження якості природного середовища, загроза місцевим екосистемам.
Відновлення та регенерація	Недостатні заходи з відновлення природних зон,	Повільна регенерація постраждалих

	пошкодження археологічних пам'яток, таких як Колізей та Помпеї.	територій, значні зусилля для збереження та відновлення історичних пам'яток.
Соціокультурний вплив	Перевантаження інфраструктури, втрата автентичності культурних традицій.	Місцеві жителі стикаються з незручностями у повсякденному житті, комерціалізація культурних заходів.
Економічний вплив	Нерівномірний розподіл доходів від туризму, залежність від туристичного сектору.	Багато доходів йдуть до великих корпорацій та інвесторів, місцеві підприємці залишаються без підтримки.

Проаналізуємо негативний досвід на докiлля Греції. Інтенсивний розвиток туристичної інфраструктури на цих популярних островах призвів до значного зменшення біорізноманіття. Будівництво готелів, ресторанів та інших туристичних об'єктів змінило природні середовища проживання місцевих видів, що призвело до їхнього зникнення або скорочення чисельності. Забудова прибережних зон та інтенсивне використання ресурсів призвели до втрати місцевих рослин і тварин, які раніше були поширеними на цих територіях. Великий потік туристів у столиці Греції спричинив значне зростання рівня забруднення повітря та води. Автомобільний трафік, викиди від туристичних автобусів та інтенсивне споживання ресурсів призвели до погіршення якості повітря і води. Забруднення повітря у місті викликає респіраторні проблеми у мешканців та туристів, а забруднення води впливає на екосистеми навколишніх водойм.

Перевантаження туристичних зон на Криті призвело до виснаження водних ресурсів. Туристичні комплекси і готелі споживають значну кількість води, що призводить до зниження рівня підземних вод та дефіциту води для місцевих мешканців і сільського господарства. Особливо гострою проблема є в літні місяці, коли попит на воду зростає через великий потік туристів, що

створює додатковий тиск на природні ресурси острова. Масштабне будівництво туристичної інфраструктури на Родосі призвело до значних змін у ландшафті острова. Урбанізація прибережних зон призвела до втрати природних ландшафтів і ерозії узбережжя. Будівництво готелів, доріг і розважальних комплексів знищило природні середовища проживання і змінило вигляд острова, що негативно вплинуло на місцеві екосистеми.

Недостатні заходи щодо відновлення природних зон на Корфу після туристичного сезону призводять до тривалих пошкоджень екосистем. Інтенсивне використання природних ресурсів та забруднення створюють умови, в яких регенерація природних зон відбувається дуже повільно. Пошкоджені прибережні зони та зелені насадження потребують значних зусиль для відновлення, але через постійний туристичний тиск ці зусилля часто залишаються недостатніми. Інтенсивний туризм на Криті призвів до втрати автентичності місцевих культурних традицій. Масова комерціалізація культурних заходів та фестивалів зменшує їхню справжність і перетворює на туристичні атракції. Місцеві жителі стикаються з тиском на свої культурні практики, які адаптуються під потреби туристів, що призводить до втрати автентичності та унікальності місцевої культури. Економічна залежність від туризму на Санторіні призводить до нерівномірного розподілу доходів. Значна частина прибутків йде до великих корпорацій і інвесторів, тоді як місцеві підприємці отримують менше підтримки. Місцеві жителі часто стикаються з високими цінами на житло і товари, що викликає соціальне напруження і нерівність у громаді.

Туризм в Греції, незважаючи на його економічну важливість, має численні негативні впливи на довкілля. Від зменшення біорізноманіття та забруднення до змін у ландшафті та соціокультурних наслідків – всі ці аспекти потребують комплексного підходу та стратегії для збереження природних і культурних ресурсів країни (таблиця 2.12).

Таблиця 2.12.

Кейс-стаді: негативний вплив туризму на довкілля Греції

Критерій	Негативні приклади впливу	Детальні приклади
Зміни у біорізноманітті	Зменшення біорізноманіття через забудову природних територій та перетворення сільськогосподарських земель у туристичні об'єкти.	Острови Міконос і Санторіні зазнали значного зниження біорізноманіття через інтенсивний туризм.
Забруднення	Забруднення води в туристичних зонах, значний автомобільний трафік у великих містах.	Зростання кількості сміття та неочищених стічних вод, збільшення рівня забруднення повітря.
Збереження природних ресурсів	Перевитрата води в туристичних зонах, високий рівень споживання енергії в готелях та інших туристичних об'єктах.	Зниження рівня підземних вод, зменшення доступності води для місцевих громад і сільського господарства.
Зміни в ландшафті	Урбанізація, масштабне будівництво туристичної інфраструктури, ерозія пляжів та узбережжя.	Втрати зелених зон, зниження якості природного середовища, загроза місцевим екосистемам.
Відновлення та регенерація	Недостатні заходи з відновлення природних зон, пошкодження археологічних пам'яток.	Повільна регенерація постраждалих територій, значні зусилля для збереження та відновлення історичних пам'яток.
Соціокультурний вплив	Перевантаження інфраструктури, втрата автентичності культурних традицій.	Місцеві жителі стикаються з незручностями у повсякденному житті, комерціалізація культурних заходів.
Економічний вплив	Нерівномірний розподіл доходів від туризму, залежність від туристичного сектору.	Багато доходів йдуть до великих корпорацій та інвесторів, місцеві підприємці залишаються без підтримки.

Німеччина та Греція мають різний негативний досвід, пов'язаний з туризмом, але їхні проблеми мають спільні риси: забруднення, перевитрата

ресурсів, деградація природних територій та соціокультурний тиск. Для обох країн необхідно розробити та впровадити стратегії сталого туризму, які б мінімізували негативні наслідки для довкілля та місцевих громад, забезпечуючи при цьому економічну вигоду від туристичної галузі.

2.4. Аналіз ініціатив та програм, спрямованих на зменшення негативного впливу туризму на довкілля

Серед сертифікаційних програм, що заохочують туристичні компанії дотримуватися екологічних стандартів, є Green Key, LEED і WWF. Green Key є міжнародною програмою екологічного маркування для готелів та інших туристичних об'єктів, що стимулює відповідальний підхід до управління природними ресурсами. Основна мета Green Key — надати туристичним об'єктам інструменти для впровадження екологічно чистих і стійких практик. Процес сертифікації включає детальний аудит, який охоплює управління водними ресурсами, енергоефективність, поводження з відходами та використання екологічно чистих продуктів. Отримавши сертифікацію, готелі можуть використовувати марку Green Key як знак якості, що підвищує обізнаність серед туристів про важливість екологічно відповідальної поведінки.

LEED (Leadership in Energy and Environmental Design) є однією з найпрестижніших систем сертифікації для екологічно стійких будівель. Основна мета LEED — створення будівель, що сприяють збереженню природних ресурсів, зниженню викидів парникових газів і покращенню якості внутрішнього середовища. Процес сертифікації LEED для туристичних об'єктів включає оцінку впливу будівництва на довкілля, енергоефективність, зниження споживання води, вибір екологічних будівельних матеріалів та умов у приміщеннях. Туристичні об'єкти, сертифіковані за LEED, можуть залучати екологічно свідомих клієнтів та

інвесторів, знижувати експлуатаційні витрати та покращувати фінансові показники.

WWF (World Wide Fund for Nature) — міжнародна природоохоронна організація, що працює над збереженням довкілля. Основні цілі WWF включають збереження екосистем, захист видів, що знаходяться під загрозою зникнення, та сприяння сталому розвитку. Однією з ключових ініціатив WWF є програма "Земля жива", яка моніторить стан природних ресурсів планети та вплив людської діяльності на довкілля. WWF активно співпрацює з місцевими громадами, урядами та бізнесом, впроваджуючи стійкі практики управління природними ресурсами. Важливим напрямком роботи WWF є захист видів, що знаходяться під загрозою зникнення, та боротьба зі зміною клімату.

The Nature Conservancy (TNC) є однією з найбільших міжнародних природоохоронних організацій, що працює над збереженням земель і водних ресурсів. Основна місія TNC — захист природних місць і екосистем шляхом їхнього збереження та стійкого управління. Організація використовує науково обґрунтований підхід для визначення пріоритетних територій, що потребують захисту, і працює над їхньою охороною через створення заповідників і природних парків. TNC також активно працює у сфері водних ресурсів, зосереджуючи зусилля на збереженні річок, озер та водно-болотних угідь. Організація співпрацює з приватним сектором, створюючи нові фінансові інструменти, такі як зелений облігаційний фонд, природоохоронні кредити та інвестиції у стійкі проекти. Однією з важливих ініціатив TNC є боротьба зі зміною клімату.

Ефективність екологічних ініціатив у туристичній галузі залежить від залучення всіх зацікавлених сторін та впровадження інноваційних рішень, спрямованих на збереження довкілля. Ці програми показують, що стійкий розвиток туризму можливий, якщо здійснювати систематичні та послідовні

дії на всіх рівнях управління, використовуючи найкращі доступні практики та технології.

Висновки до розділу 2

Здійснено вибір критеріїв для аналізу впливу туризму на довкілля. Було визначено, що основними показниками, які слід враховувати, є рівень забруднення повітря та води, енергоспоживання, управління відходами та використання земель. Ці критерії дозволяють оцінити масштаб і характер впливу туристичних потоків на екосистеми різних регіонів.

Проведено аналіз статистичних даних щодо туристичних потоків і їх впливу на довкілля у різних країнах ЄС. Дані показують, що найбільший тиск на довкілля створюють країни з високим рівнем туристичної активності, такі як Франція, Іспанія та Італія. Водночас, ці країни впроваджують різноманітні стратегії для зменшення негативного впливу, що включають розвиток екологічно стійкого туризму та покращення інфраструктури.

Було проведено кейс-стаді, що демонструє як позитивний, так і негативний вплив туризму на довкілля на прикладі країн ЄС. Позитивні приклади включають впровадження екологічних програм та розвиток екотуризму, який сприяє збереженню природних ресурсів і підвищенню екологічної свідомості туристів. Негативні приклади стосуються перевантаження туристичних об'єктів, що призводить до деградації природних середовищ, забруднення та втрати біорізноманіття.

Проаналізовано ініціативи та програми, спрямовані на зменшення негативного впливу туризму на довкілля. Було розглянуто такі програми, як Green Key, LEED, WWF та The Nature Conservancy. Ці ініціативи демонструють важливість комплексного підходу до збереження довкілля та активного залучення всіх зацікавлених сторін – від урядів до приватного сектору і громадських організацій.

Таким чином, аналіз показує, що міжнародний туризм має значний вплив на довкілля в країнах ЄС, проте існує чимало ефективних ініціатив та

програм, спрямованих на зменшення цього впливу. Впровадження сталих практик у туристичній галузі є ключовим фактором для забезпечення балансу між економічним розвитком і збереженням природних ресурсів.

РОЗДІЛ 3. ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ЗМЕНШЕННЯ ВПЛИВУ ТУРИЗМУ НА ДОВІКІЛЛЯ

3.1. Розробка стратегій сталого розвитку туризму

Економічні, соціальні та екологічні виклики, що потребують вирішення, охоплюють:

- процеси деградації та забруднення навколишнього середовища;
- демографічне зростання, дефіцит харчування, безробіття;
- перевитрату природних ресурсів, зменшення та убогість видового різноманіття (флори та фауни);
- розрив у розвитку між економічно просунутими та бідними країнами. Туризм також впливає значно на соціокультурні аспекти, часто негативно. У різних регіонах розвиток туризму спричинив зростання

злочинності, проституції, споживання алкоголю і наркотиків. Стандартизація релігійних ритуалів, етнічних обрядів та фестивалів задля задоволення потреб туристів спричинила їхнє убожіння. Ігнорування туристами місцевих традицій у одязі (короткі спідниці чи шорти в мусульманських країнах), поведінці (відвідування чайхан жінками у середньоазіатських країнах) викликає конфлікти між місцевими жителями та мандрівниками. Принципи, що мають сприяти сталому розвитку туристичних регіонів у економічній площині, включають: гармонізоване планування та управління розвитком туризму; підтримка малих та середніх підприємств для створення робочих місць; застосування екологічно чистих технологій у туристичній індустрії; маркетинг туризму для покращення економіки та зменшення екологічного тиску. У соціальній сфері це означає тісну співпрацю урядів, національних рад з туризму, приватного сектору та місцевих громад для прийняття відповідних рішень; забезпечення рівних умов для корінного населення; збереження місцевих культур та сприяння відповідальному туризму. Застосування принципів сталого розвитку в туризмі допоможе досягти:

- екологічно збалансованого використання природних ресурсів;
- відновлення та збереження біорізноманіття;
- залучення інвестицій для відновлення пошкодженого довкілля;
- підтримку економіки регіону з мінімальним впливом на екосистеми;
- залучення місцевого населення до екологічного розвитку;
- легалізацію туристичної діяльності;
- соціально-орієнтований розвиток туризму. Критерії Глобальної ради зі сталого розвитку туризму (GSTC), вперше введені у 2013 році, описують індикатори успіху для дестинацій, що прагнуть до сталості. Ці критерії розділені на чотири напрями:
- демонстрація ефективного управління сталістю;
- оптимізація економічних вигод та мінімізація шкоди для приймаючих громад;

- максимізація користі для громад та відвідувачів із одночасним зниженням негативних наслідків;
- збільшення переваг для довкілля та зменшення шкідливого впливу (таблиця 3.1.).

Таблиця 3.1.

Критерії максимізації переваг навколишнього середовища; мінімізації негативного впливу з відповідними індикаторами

Критерій	Індикатори досягнення
Екологічні ризики	Оцінка сталого розвитку дестинації протягом останніх п'яти років, визначення екологічних (навколишніх) ризиків; Система усунення виявлених ризиків
Захист чутливих середовищ	Підтримується та оновлюється інвентаризація чутливої та загрозованої дикої природи та середовищ її існування; Система управління для моніторингу впливу та захисту екосистем, чутливих середовищ і видів; Система запобігає введенню інвазійних видів
Захист дикої природи	Конвенція про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (СІТЕС); Положення та стандарти контролю за збиранням або захопленням, демонстрацією, продажом рослин та тварин
Викиди парникових газів	Програма, яка допомагає підприємствам вимірювати, контролювати, мінімізувати та публічно повідомляти про викиди парникових газів; Система допомоги підприємствам по скороченню викидів парникових газів
Енергозбереження	Програма, що сприяє збереженню та вимірюванню енергії, моніторингу, скороченню та публічному звіту про споживання енергії; Норми та стимули для зменшення залежності від викопного палива, підвищення ефективності використання енергії та заохочення прийняття та використання технологій відновлюваної енергетики
Управління водними ресурсами	Програма, яка допомагає підприємствам вимірювати, контролювати, зменшувати та публічно повідомляти про використання води
Водна безпека	Система управління, яка забезпечує збалансованість та сумісність водокористування підприємствами та вимоги до води для населення дестинації

Якість води	Система управління для моніторингу та публічного звітування про якість питної та рекреаційної води; Результати моніторингу є загальнодоступними; Система своєчасного реагування на проблеми якості води
Стічні води	Положення про місце розташування, технічне обслуговування та випробування скидів з відстійників та систем очистки стічних вод, а також свідчення їх застосування; Положення щодо забезпечення розміру і типу очистки стічних вод є адекватними для дестинації, включає дані їх застосування; Програма, що допомагає підприємствам ефективно поводитися та повторно використовувати стічні води; Програма забезпечення належного поводження з відходами та безпечного повторного використання або випуску з мінімальними негативними наслідками для місцевого населення та навколишнього середовища
Скорочення твердих відходів	Система збору відходів, яка підтримує публічні записи про кількість відходів, що утворюються; План управління твердими відходами, який реалізується, має кількісні цілі з мінімізації та забезпечення безпечної та стабільної утилізації відходів, які не використовуються повторно або переробляються; Програма, що допомагає підприємствам скорочувати, повторно використовувати та переробляти відходи; Програма зменшення використання бутильованої води підприємствами та відвідувачами
Світлове та шумове забруднення	Рекомендації та інструкції з мінімізації шуму та світлового забруднення навколишнього середовища; Програма, яка заохочує підприємства дотримуватися керівних принципів та правил, щоб мінімізувати шум та забруднення світлом
Зменшення впливу транспорту	Програма для збільшення використання транспортних засобів із низьким рівнем впливу (еко-транспорту); Програма, що робить місця більш доступними для відвідувача для активного транспортування (наприклад, піші прогулянки та їзда на велосипеді)

Розглядаючи сталий розвиток туризму, необхідно звернути увагу на ряд критеріїв та індикаторів, що визначають успішність цього процесу. Перший критерій - екологічні ризики, що включає оцінку сталого розвитку дестинації протягом останніх п'яти років та визначення екологічних (навколишніх)

ризиків. Для ефективного усунення цих ризиків розроблена система, яка допомагає ідентифікувати та вирішувати виявлені проблеми.

Наступний критерій - захист чутливих середовищ. Важливим аспектом цього критерію є підтримка та оновлення інвентаризації чутливої та загрозливої дикої природи та середовищ її існування. Система управління, спрямована на моніторинг впливу та захист екосистем, відіграє ключову роль у цьому процесі. Крім того, система запобігає введенню інвазійних видів, що є критично важливим для збереження біорізноманіття.

Захист дикої природи також є невід'ємною частиною сталого розвитку туризму. Впровадження Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (СІТЕС), а також положень і стандартів контролю за збиранням, захопленням, демонстрацією та продажем рослин і тварин, сприяє збереженню видового різноманіття.

Зменшення викидів парникових газів є ще одним важливим критерієм. Програми, які допомагають підприємствам вимірювати, контролювати, мінімізувати та публічно повідомляти про викиди парникових газів, а також система допомоги підприємствам у скороченні цих викидів, сприяють зниженню негативного впливу на довкілля.

Енергозбереження є ключовим аспектом у досягненні сталого розвитку. Програми, що сприяють збереженню та вимірюванню енергії, моніторингу, скороченню та публічному звіту про споживання енергії, разом із нормами та стимулами для зменшення залежності від викопного палива, підвищення ефективності використання енергії та прийняття технологій відновлюваної енергетики, є необхідними для зниження енергетичних витрат і впливу на навколишнє середовище.

Управління водними ресурсами є важливим критерієм, що включає програми для вимірювання, контролю, зменшення та публічного повідомлення про використання води. Водна безпека забезпечується через систему управління, яка забезпечує збалансованість та сумісність водокористування підприємствами та вимоги до води для населення

дестинації. Якість води контролюється через систему управління для моніторингу та публічного звітування про якість питної та рекреаційної води. Результати моніторингу є загальнодоступними, що дозволяє своєчасно реагувати на проблеми якості води.

Стічні води також потребують належного управління. Положення про місце розташування, технічне обслуговування та випробування скидів з відстійників та систем очистки стічних вод, а також свідчення їх застосування, забезпечують ефективне управління стічними водами. Програми допомагають підприємствам ефективно поводитися зі стічними водами та повторно їх використовувати, що мінімізує негативний вплив на місцеве населення та навколишнє середовище.

Скорочення твердих відходів є важливим завданням сталого розвитку. Системи збору відходів, що підтримують публічні записи про кількість відходів, план управління твердими відходами, який має кількісні цілі з мінімізації та забезпечення безпечної утилізації, а також програми, що допомагають підприємствам скорочувати, повторно використовувати та переробляти відходи, є невід'ємними елементами цього процесу. Програма зменшення використання бутильованої води підприємствами та відвідувачами також сприяє скороченню відходів.

Світлове та шумове забруднення потребує рекомендацій та інструкцій з мінімізації впливу на навколишнє середовище. Програми, які заохочують підприємства дотримуватися керівних принципів та правил щодо мінімізації шуму та забруднення світлом, відіграють важливу роль у зниженні негативного впливу.

Зменшення впливу транспорту включає програми для збільшення використання транспортних засобів із низьким рівнем впливу (еко-транспорту) та програми, що роблять місця більш доступними для активного транспортування (піші прогулянки та їзда на велосипеді). Ці заходи сприяють зменшенню викидів та покращенню якості життя місцевих жителів і туристів.

Загалом, впровадження всіх зазначених критеріїв та індикаторів досягнення сталого розвитку дозволить забезпечити екологічну, економічну та соціальну стабільність у туристичних регіонах, сприяючи гармонійному розвитку і збереженню природних ресурсів та культурної спадщини.

На основі цих принципів, ми розробили стратегії сталого розвитку туризму для Австрії, Бельгії, Франції, Іспанії, Італії, Німеччині, Греції, Швеції (таблиця 3.2.).

Таблиця 3.2.

Стратегії сталого розвитку туризму для Австрії, Бельгії, Франції,
Іспанії, Італії, Німеччині, Греції, Швеції

Країна	Напрямок	Стратегії
Австрія	Екологічні ризики	Розробити стратегії моніторингу та оцінки екологічних ризиків у популярних туристичних регіонах. Впровадити системи управління ризиками для мінімізації впливу на природні ландшафти.
	Захист чутливих середовищ	Створити і підтримувати інвентаризацію чутливої флори і фауни в Альпах. Розробити програми для моніторингу і захисту чутливих екосистем від туризму.
	Енергозбереження	Сприяти використанню відновлюваних джерел енергії в готелях та інших туристичних об'єктах. Впровадити енергозберігаючі технології у туристичних зонах.
Бельгія	Екологічні ризики	Впровадити систему оцінки сталого розвитку у Брюгге та інших популярних туристичних містах. Розробити заходи для мінімізації впливу масового туризму на історичні місця.
	Захист чутливих середовищ	Підтримувати інвентаризацію загрозливих видів у природних заповідниках. Впровадити програми для моніторингу і захисту міських екосистем.
	Енергозбереження	Розробити програми для зменшення енергоспоживання у туристичних об'єктах. Сприяти впровадженню відновлюваних джерел енергії у готельних комплексах.

Франція	Екологічні ризики	Впровадити систему оцінки сталого розвитку у всіх туристичних регіонах. Створити механізми для мінімізації екологічних ризиків у популярних туристичних місцях, таких як Париж та Прованс.
	Захист чутливих середовищ	Підтримувати та оновлювати інвентаризацію дикої природи в Національних парках. Розробити програми для захисту морських екосистем у Середземному морі.
	Енергозбереження	Сприяти зменшенню споживання енергії у туристичних зонах, таких як Лазурний берег. Впровадити енергозберігаючі технології у туристичній інфраструктурі.
Іспанія	Екологічні ризики	Впровадити систему оцінки сталого розвитку у популярних туристичних регіонах, таких як Барселона та Канарські острови. Розробити стратегії для мінімізації впливу туризму на природні ландшафти.
	Захист чутливих середовищ	Підтримувати інвентаризацію чутливої флори і фауни у національних парках, таких як Пікос-де-Еуропа. Розробити програми для захисту морських екосистем в Атлантичному океані.
	Енергозбереження	Впровадити програми для зменшення споживання енергії у туристичних зонах. Сприяти використанню відновлюваних джерел енергії у готелях та інших туристичних об'єктах.
Італія	Екологічні ризики	Впровадити систему оцінки сталого розвитку у Венеції та інших популярних туристичних місцях. Створити механізми для мінімізації екологічних ризиків у регіоні Тоскана.
	Захист чутливих середовищ	Підтримувати та оновлювати інвентаризацію дикої природи в Аппенінських горах. Розробити програми для захисту морських екосистем у Тірренському морі.
	Енергозбереження	Впровадити енергозберігаючі технології у туристичній інфраструктурі.

		Сприяти зменшенню споживання енергії у готелях та інших туристичних об'єктах.
Німеччина	Екологічні ризики	Впровадити систему оцінки сталого розвитку у туристичних регіонах, таких як Баварія. Створити механізми для мінімізації екологічних ризиків у міських екосистемах, таких як Берлін.
	Захист чутливих середовищ	Підтримувати інвентаризацію чутливої флори і фауни в національних парках, таких як Чорний ліс. Розробити програми для захисту водних екосистем у Балтійському морі.
	Енергозбереження	Сприяти впровадженню відновлюваних джерел енергії у туристичних об'єктах. Впровадити програми для зменшення споживання енергії у туристичних зонах.
Греція	Екологічні ризики	Впровадити систему оцінки сталого розвитку на популярних островах, таких як Санторіні та Крит. Створити механізми для мінімізації екологічних ризиків у прибережних зонах.
	Захист чутливих середовищ	Підтримувати та оновлювати інвентаризацію дикої природи у національних парках. Розробити програми для захисту морських екосистем у Егейському морі.
	Енергозбереження	Впровадити програми для зменшення споживання енергії у туристичних об'єктах. Сприяти використанню відновлюваних джерел енергії на островах.
Швеція	Екологічні ризики	Впровадити систему оцінки сталого розвитку у туристичних регіонах, таких як Стокгольмський архіпелаг. Створити механізми для мінімізації екологічних ризиків у природних парках.
	Захист чутливих середовищ	Підтримувати інвентаризацію чутливої флори і фауни у лісових екосистемах. Розробити програми для захисту водних екосистем у Балтійському морі.
	Енергозбереження	Сприяти впровадженню відновлюваних джерел енергії у туристичних об'єктах.

		Впровадити програми для зменшення споживання енергії у туристичних зонах.
--	--	---

Надані стратегії спрямовані на забезпечення сталого розвитку туризму в країнах ЄС, враховуючи специфічні екологічні, соціальні та економічні умови кожної країни. Впровадження таких стратегій дозволить зберегти природні ресурси, підвищити якість життя місцевих жителів та забезпечити сталий розвиток туристичної галузі на довгострокову перспективу.

3.2. Пропозиції щодо впровадження інноваційних технологій для мінімізації впливу туризму на довкілля

Зростання ринкової частки визначається не стільки рекламою чи активними зусиллями з просування продукту, як інноваціями у різних аспектах туристичної індустрії. Ці інновації включають розвиток міжнародних та національних систем управління туризмом, а також адаптацію нових технологій, таких як електронна комерція та створення віртуальних туристичних агентств, і новітні підходи до маркетингу та створення туристичних продуктів.

Електронний бізнес дозволяє економніше взаємодіяти з компаніями та цільовими ринками, спрощує для споживачів процес покупки туристичних продуктів, що призводить до зростання обороту та витрат, підвищує рівень обслуговування та дозволяє зменшити витрати завдяки ефективнішим внутрішнім операціям і спрощенню торговельних процедур.

Одним з ключових аспектів електронного бізнесу та маркетингу є управління відносинами з клієнтами через Customer Relationship Management (CRM), яке передбачає збір детальної інформації про споживачів, включаючи їх соціально-демографічні характеристики, інтереси та потреби.

Електронна комерція, що базується на використанні новітніх телекомунікаційних технологій, таких як Інтернет, стала важливою формою

ринкових відносин і пропонує переваги як для покупців, так і для продавців. На початку обсяг глобального електронного ринку становив 10 млрд доларів, а до 2005 року він зріс до понад 350 млрд доларів.

У 1990-х роках в Італії була розроблена цільова стратегія маркетингу, спрямована на створення іміджу країни як привабливої для туризму. Стратегія включала формування специфічного туристичного продукту, що відображає місцеві особливості та цінності. Це призвело до створення "Клубів продукту" – добровільних асоціацій, які просувають унікальний туристичний продукт.

Національне агентство Італії з туризму (ЕНІТ) ініціювало створення цих клубів, кожен з яких розробляє цільові програми для обслуговування конкретних сегментів ринку. Така тенденція до створення клубів поширилася і на країни пострадянського простору, зокрема, на фірми, що направляють туристів до конкретних країн, таких як Угорщина, Мальта, Чехія.

Впровадження інноваційних технологій для мінімізації впливу туризму на довкілля в Австрії, Бельгії, Франції, Іспанії, Італії, Німеччині, Греції та Швеції є надзвичайно важливим для забезпечення стійкого розвитку цих країн. Для кожної з них можна запропонувати конкретні заходи, спрямовані на збереження екологічного балансу та підвищення ефективності використання ресурсів.

В Австрії можна запровадити електронні квитки та онлайн-бронювання для всіх видів транспорту і туристичних атракцій, що дозволить зменшити використання паперу і покращити контроль за туристичними потоками. Розумні туристичні платформи, які аналізують потік туристів та пропонують альтернативні маршрути, допоможуть знизити навантаження на популярні місця.

Бельгія може звернути увагу на інтелектуальні системи управління відходами, встановивши контейнери для сміття з автоматичним сортуванням та датчиками заповнення. Це дозволить ефективніше керувати відходами та зменшити їхній негативний вплив на довкілля. Крім того, слід стимулювати

готелі до впровадження енергоефективних технологій, таких як сонячні панелі та системи збереження води, що зменшить їхній енергетичний слід.

У Франції доцільно розвивати інфраструктуру для електромобілів, включаючи зарядні станції у туристичних зонах, що сприятиме зменшенню викидів вуглецю. Використання QR-кодів для отримання інформації про місцеві визначні пам'ятки замість друкованих матеріалів допоможе зменшити витрати паперу та підвищити інформативність.

Іспанія може стимулювати використання відновлюваних джерел енергії, таких як сонячна та вітрова енергія, у туристичних зонах. Це сприятиме зниженню залежності від традиційних джерел енергії та зменшенню викидів. Розвиток екологічних маршрутів та програм, що сприяють збереженню природних заповідників, допоможе зберегти біорізноманіття та покращити туристичну привабливість країни.

В Італії варто встановити системи моніторингу якості повітря з сенсорами, які відслідковують рівень забруднення повітря в туристичних місцях. Це дозволить вчасно реагувати на погіршення екологічної ситуації. Впровадження смарт-технологій для оптимізації енергоспоживання та водопостачання в туристичних містах сприятиме підвищенню ефективності використання ресурсів.

Німеччина може організувати екологічні тури на велосипедах або електроскутерах, що зменшить викиди від автотранспорту та покращить фізичний стан туристів. Використання систем збереження води та енергії в готелях і туристичних об'єктах допоможе знизити споживання ресурсів і підвищити їхню екологічну відповідальність.

Греція може застосовувати відновлювані матеріали для будівництва туристичної інфраструктури, що сприятиме зниженню негативного впливу на довкілля. Розробка інтерактивних додатків для управління туристичними потоками та інформування про екологічні правила допоможе зберегти природні ресурси і підвищити обізнаність туристів про екологічні проблеми.

У Швеції доцільно створювати та підтримувати зелені зони у туристичних місцях, що сприятиме зниженню вуглецевого сліду та покращенню якості повітря. Впровадження Інтернету речей (IoT) для моніторингу та оптимізації використання ресурсів у туристичних об'єктах допоможе підвищити ефективність управління ресурсами та зменшити негативний вплив на довкілля.

Загалом, впровадження цих інноваційних технологій дозволить значно зменшити негативний вплив туризму на довкілля у зазначених країнах, сприяючи їхньому стійкому розвитку та збереженню природних ресурсів для майбутніх поколінь.

Висновки до розділу 3

У цьому розділі ми розглянули пропозиції щодо зменшення впливу туризму на довкілля та розробили стратегії сталого розвитку туризму для Австрії, Бельгії, Франції, Іспанії, Італії, Німеччини, Греції та Швеції. Впровадження інноваційних технологій та екологічних ініціатив є ключовим аспектом для досягнення цієї мети.

По-перше, було запропоновано різноманітні стратегії сталого розвитку туризму, зокрема використання відновлюваних джерел енергії, оптимізацію туристичних потоків та покращення управління відходами. Ці стратегії спрямовані на зменшення негативного впливу туризму на довкілля, збереження природних ресурсів та підвищення екологічної свідомості туристів.

По-друге, розглянуто конкретні пропозиції щодо впровадження інноваційних технологій, які включають електронні квитки, інтелектуальні системи управління відходами, інфраструктуру для електромобілів та використання QR-кодів для отримання інформації. Такі технології сприятимуть зменшенню використання паперу, покращенню управління ресурсами та зниженню викидів парникових газів.

Важливим аспектом запропонованих заходів є їхнє спрямування на підвищення ефективності використання ресурсів та зниження екологічного сліду туристичної діяльності. Наприклад, встановлення систем моніторингу якості повітря та впровадження смарт-технологій в готелях дозволить ефективніше контролювати стан довкілля та раціонально використовувати енергетичні та водні ресурси.

Також, було акцентовано увагу на розвитку екотуризму та стимулюванні екологічно відповідальної поведінки як серед туристів, так і серед підприємців у сфері туризму. Відновлювані матеріали та інтерактивні додатки для управління туристичними потоками сприятимуть збереженню природних ресурсів та підвищенню екологічної обізнаності населення.

Загалом, запропоновані заходи та стратегії створюють підґрунтя для сталого розвитку туризму у зазначених країнах, сприяють збереженню довкілля та підвищують якість життя як для місцевих жителів, так і для туристів. Використання інноваційних технологій та екологічних підходів дозволить зменшити негативний вплив туризму на довкілля, забезпечуючи при цьому зростання туристичної галузі в гармонії з природою.

ВИСНОВКИ

Історичний огляд розвитку міжнародного туризму дозволив розглянути етапи формування та розвитку туристичної галузі, від початків до сучасності, включаючи ключові події та тренди, що вплинули на її еволюцію.

Аналіз впливу міжнародного туризму на довкілля показав, що разом із зростанням обсягів туристичних потоків збільшується і негативний вплив на природне середовище, що потребує удосконалення екологічних підходів у туристичній діяльності.

Розглянуті сучасні тренди міжнародного туризму відображають актуальні напрямки та особливості розвитку галузі, такі як екологічно

орієнтовані подорожі, культурний туризм, альтернативні форми відпочинку тощо.

Вивчення впливу міжнародного туризму на сталий розвиток підкреслило необхідність впровадження сталісних підходів у туристичній сфері, спрямованих на збалансоване поєднання економічних, соціокультурних та екологічних аспектів

Здійснено вибір критеріїв для аналізу впливу туризму на довкілля. Було визначено, що основними показниками, які слід враховувати, є рівень забруднення повітря та води, енергоспоживання, управління відходами та використання земель. Ці критерії дозволяють оцінити масштаб і характер впливу туристичних потоків на екосистеми різних регіонів.

Проведено аналіз статистичних даних щодо туристичних потоків і їх впливу на довкілля у різних країнах ЄС. Дані показують, що найбільший тиск на довкілля створюють країни з високим рівнем туристичної активності, такі як Франція, Іспанія та Італія. Водночас, ці країни впроваджують різноманітні стратегії для зменшення негативного впливу, що включають розвиток екологічно стійкого туризму та покращення інфраструктури.

Було проведено кейс-стаді, що демонструє як позитивний, так і негативний вплив туризму на довкілля на прикладі країн ЄС. Позитивні приклади включають впровадження екологічних програм та розвиток екотуризму, який сприяє збереженню природних ресурсів і підвищенню екологічної свідомості туристів. Негативні приклади стосуються перевантаження туристичних об'єктів, що призводить до деградації природних середовищ, забруднення та втрати біорізноманіття.

Проаналізовано ініціативи та програми, спрямовані на зменшення негативного впливу туризму на довкілля. Було розглянуто такі програми, як Green Key, LEED, WWF та The Nature Conservancy. Ці ініціативи демонструють важливість комплексного підходу до збереження довкілля та активного залучення всіх зацікавлених сторін – від урядів до приватного сектору і громадських організацій.

Таким чином, аналіз показує, що міжнародний туризм має значний вплив на довкілля в країнах ЄС, проте існує чимало ефективних ініціатив та програм, спрямованих на зменшення цього впливу. Впровадження сталих практик у туристичній галузі є ключовим фактором для забезпечення балансу між економічним розвитком і збереженням природних ресурсів

У цьому розділі ми розглянули пропозиції щодо зменшення впливу туризму на довкілля та розробили стратегії сталого розвитку туризму для Австрії, Бельгії, Франції, Іспанії, Італії, Німеччини, Греції та Швеції. Впровадження інноваційних технологій та екологічних ініціатив є ключовим аспектом для досягнення цієї мети.

По-перше, було запропоновано різноманітні стратегії сталого розвитку туризму, зокрема використання відновлюваних джерел енергії, оптимізацію туристичних потоків та покращення управління відходами. Ці стратегії спрямовані на зменшення негативного впливу туризму на довкілля, збереження природних ресурсів та підвищення екологічної свідомості туристів.

По-друге, розглянуто конкретні пропозиції щодо впровадження інноваційних технологій, які включають електронні квитки, інтелектуальні системи управління відходами, інфраструктуру для електромобілів та використання QR-кодів для отримання інформації. Такі технології сприятимуть зменшенню використання паперу, покращенню управління ресурсами та зниженню викидів парникових газів.

Важливим аспектом запропонованих заходів є їхнє спрямування на підвищення ефективності використання ресурсів та зниження екологічного сліду туристичної діяльності. Наприклад, встановлення систем моніторингу якості повітря та впровадження смарт-технологій в готелях дозволить ефективніше контролювати стан довкілля та раціонально використовувати енергетичні та водні ресурси.

Також, було акцентовано увагу на розвитку екотуризму та стимулюванні екологічно відповідальної поведінки як серед туристів, так і

серед підприємців у сфері туризму. Відновлювані матеріали та інтерактивні додатки для управління туристичними потоками сприятимуть збереженню природних ресурсів та підвищенню екологічної обізнаності населення.

Загалом, запропоновані заходи та стратегії створюють підґрунтя для сталого розвитку туризму у зазначених країнах, сприяють збереженню довкілля та підвищують якість життя як для місцевих жителів, так і для туристів. Використання інноваційних технологій та екологічних підходів дозволить зменшити негативний вплив туризму на довкілля, забезпечуючи при цьому зростання туристичної галузі в гармонії з природою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Азар В.І. Економіка туристичного ринку. К.: Наука, 1998. 98с.
2. Алексєєв Ю. В. Державне регулювання туризму в Україні. Трансформаційні процеси розвитку туризму та готельного господарства. Економічний простір. 2019. № 2. С. 19-23.
3. Алексєєв Ю. В. Регіональні аспекти регулювання туристичної галузі України. Матеріали наук.- практ. конф. 2002. № 2. С. 233-234.
4. Аналітична записка. Загальні тенденції тіньової економіки в Україні у січні-вересні 2021 року. URL: <https://www.me.gov.ua>

5. Атаманчук З.А. Глобальні тенденції розвитку міжнародного туризму в структурі світового ринку послуг. Бізнес Інформ. 2020. № 4. С. 21-27.
6. Атаманчук З.А. Розвиток міжнародного туризму в умовах пандемії COVID-19: тенденції та очікування. Бізнес Інформ. 2021. № 3. С. 56-62.
7. Базюк О. Д., Михалевич В. М. Використання CRM-системи для управління взаємовідносинами з клієнтами. URL: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=74955>
8. Барвінок Н. В. Перспективи розвитку воєнного туризму на території України після закінчення російсько-української війни. The actual 103 problems of regional economy development. 2022. № 3. С. 5-7.
9. Бернекер П. Туризм: юридичні основи розвитку. Думка. 2001. 108 с.
10. Білоцерківець Н. Україна туристична. Українська культура. 2006. № 3-4. С. 8-10.
11. Біркович В.І. Модернізація туристичного та рекреаційного потенціалу регіонів України. Статистика України. 2006. № 3. С. 83-86.
12. Біркович В.І. Модернізація туристичного та рекреаційного потенціалу регіонів України. Статистика України. 2006. № 3. С. 83-86.
13. Богатир О. Проблеми української авіації в час пандемії. URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2022/01/24/7321510>.
14. Бондаренко А. Г., Дугієнко Н. О. Вплив пандемії Covid-19 на міжнародний туризм. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. URL: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/26_2020/3.pdf.
15. Бондаренко Л. А. Міжнародний туризм в Україні: проблеми та перспективи подальшого розвитку. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5289>.
16. Бурнашов І. Проблеми та перспективи розвитку туризму в Україні. Диференційне забезпечення керівництва. 2005. № 12/7. С. 1–35

17. Бурнашов І. Проблеми та перспективи розвитку туризму в Україні. Диференційне забезпечення керівництва. 2005. №12/7. С. 1–35.
18. Віртуальна реальність у музеї. Коли оживають динозаври URL: <https://www.goethe.de/ins/ua/uk/kul/dos/vr/20949031.html>
19. Внучко С., Тимошенко Т. COVID-19 та соціальний діалог в туристичній галузі: практика ЄС та український реалії. URL: <http://eapcsf.org.ua/wp-content/uploads/2020/12/.pdf>
20. Вольська А.О., Годнюк І.В. Наслідки пандемії COVID-19 для туристичної галузі України. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wpcontent/uploads/2021/01/365.pdf>.
21. Воронкова Т.Є. Міжнародний туризм і його вплив на соціально-економічний розвиток України. Ефективна економіка. 2020. №11. С. 82-87.
22. Воротнюк Ю. С. Інноваційні технології маркетингу у сфері туристичних послуг. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/32079/1/78-82.pdf>
23. Герасименко В. Г. Теорія туризму як складова туризмології. Вісник соціально-економічних досліджень. 2011. №2 (42). С.173 - 180.
24. Герасименко В. Г., Михайлюк О. Л. Державне регулювання сфери туризму України в контексті процесів Євроінтеграції. Монографія. 2019. 344 с.
25. Головня О.М. Соціально-економічні детермінанти розвитку міжнародного туризму та трудової міграції. Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2020. № 2 (52). С. 39-52.
26. Горбань Г.П. Економіка і управління. Управління регіональним розвитком туристичної галузі: світовий досвід. URL: <http://www.tourspain.es>
27. Готель «Ramada»: офіційний сайт <https://www.wyndhamhotels.com/en-uk/ramada>

28. Губанова О.Р., Шуптар-Пориваєва Н.Й., Андрущенко О.С. Стимулювання туристичної діяльності в умовах коронавірусної кризи. URL: 104 [http://tnv- econom.ksauniv.ks.ua/index.php/journal/article/view/126/123](http://tnv-econom.ksauniv.ks.ua/index.php/journal/article/view/126/123).
29. Гугул О. Я., Оливко О. А. Роль в'їзного туризму в Україні та методи його стимулювання. URL: http://www.visnykeconom.uzhnu.uz.ua/archive/22_1_2018ua/17.pdf.
30. Дворська І. Туристична галузь після війни: чи можлива реанімація та антикризове управління? URL: <https://blog.liga.net/user/idvorskaya/article/44952>.
31. Державне агентство розвитку туризму: офіційний сайт 105 <https://www.tourism.gov.ua/>
32. Державний комітет статистики України: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
33. Дехтяр Н. А. Світовий ринок туристичних послуг і пріоритети розвитку туризму в Україні: монографія. Житомир : ЖНАЕУ. 2021. 264 с.
34. Джинджоян В. В. Сучасні інноваційні технології в менеджменті туризму та гостинності. URL: URL http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/6_2021/7.pdf
35. Дон О.Д., Хелашвілі К.Г. Тенденції розвитку міжнародної туристичної діяльності. URL: http://www.easterneuropeebm.in.ua/journal/25_2020/8.pdf.
36. Економіка і підприємництво, менеджмент навчальний посібник. URL: https://pidruchniki.com/80375/ekonomika/ekonomika_i_pidpriyemnitstvo_menedzhment
37. Зайцева В.М., Корнієнко О.М. Міжнародний туризм та глобалізація в сучасному світі. URL: <https://web.znu.edu.ua/herald/issues/2012/FViS-2012-2/055-65.pdf>.
38. Заячківська Г. Індекс конкурентоспроможності України у сфері подорожей та туризму: навчальний посібник. К.: Економічний аналіз, 2016. С. 407. Кві

39. Звіт за результатами опитування «Проведення дослідження внутрішнього та виїзного туризму українців». URL: <https://drive.google.com/file/d/1VbzkC8sG9muJGJjEUCFkzBfAsIVbke9A/view>
40. Звіт за результатами опитування «Проведення кількісних досліджень в'їзного туризму на пунктах пропуску через державний кордон». URL: <https://drive.google.com/file/d/1rlto48ZQ2/view>.
41. Інформаційної панелі ВООЗ щодо COVID-19: офіційний сайт <https://covid19.who.int/>
42. Кириченко В. В'їзний туризм часів пандемії. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2021/07/21/676113>.
43. Кифяк В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні: 106 навчальний посібник. Київ. 2003. 219 с.
44. Красовський С. О. Дослідження міжнародного туризму в дисертаційних роботах українських науковців. Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Культурологія. 2017. Вип. 25. С. 208-213.
45. Кузик С. П. Географія туризму. URL: https://pidru4niki.com/1584072043738/turizm/geografiya_turizmu.
46. Курбацька Л. М., Кадирус І. Г. Впровадження маркетингових інновацій в діяльність промислових підприємств. URL: <http://www.economy.in.ua/?op=1&z=4588&i=30>.
47. Мазур С. А., Прилуцький А. М. Сільський туризм як перспективний напрям розвитку внутрішнього туризму. Ефективна економіка. 2018. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6122>
48. Мальська М., Паньків Н., Ховалко А. Історія розвитку туризму: навчальний посібник. Київ. 2016. 233 с.
49. Миронов Ю.Б. Особливості інноваційної діяльності у сфері туризму. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/myronov10.htm
50. Мікляєва Н. О., Капліна Т. В. Інновації у сфері готельноресторанного бізнесу. URL: <http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/-9809/1.pdf>.

51. Міністерство економіки: офіційний сайт
<https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>
52. Морозов О. Скільки іноземців побувало в Україні за 2021 рік
URL: [https://www.the-village.com.ua/village/city/city-news/321701-skilkiinozemtsiv-pobuvalo-v-ukrayin-i-za-2021-rik#:~:text.](https://www.the-village.com.ua/village/city/city-news/321701-skilkiinozemtsiv-pobuvalo-v-ukrayin-i-za-2021-rik#:~:text=)
53. Опанащук Ю. Я. Туристичний бізнес в Україні: складнощі та перспективи. URL:
<https://dpa.cv.ua/ekonomika/turisticheskiy-biznes-v-ukrainetrudnosti-i-perspektivy.html>.
54. Пічкурова З.В. Інтелектуалізація міжнародної торгівлі в умовах пандемії COVID-19. Економіка та суспільство. 2021. №34. URL:
<https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/981>
55. Пічкурова З.В., Кіт Д.О. Проблеми інтеграції України у глобальний інформаційний ринок. Научный взгляд в будущее. 2019. Выпуск 12. С. 81-89. URL:
<http://www.sworld.com.ua/index.php/secciiua12-13/31028-ua12-005>.
56. Побоченко Л.М. Світовий ринок авіаційних перевезень та вплив на нього COVID-19. Стратегія розвитку України (економіка, соціологія, право). 2020. №1. С. 77-83.
57. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (із змінами та доповненнями). Відомості Верховної Ради України. 2011. № 13-14, №15-16, №17. ст. 112.
58. Подлепіна П.О. Вплив міжнародного туризму на сталий розвиток країн, що розвиваються. URL: <file:///Users/moonlight/Downloads>
59. Про внесення змін до Закону України «Про туризм» щодо розширення кола суб'єктів надання готельних послуг: Закон України від 29.04.2021 №1441-IX (із змінами та доповненнями). Відомості Верховної Ради України. 2021. № 31. ст. 248.

60. Про затвердження Загального положення про санаторнокурортний заклад: Закон України від 11.10.2002 №805-2001-п (із змінами та доповненнями). Відомості Верховної Ради України. 2001. №805.

61. Про затвердження Правил користування готелями й аналогічними засобами розміщення та надання готельних послуг: Закон України від 16.04.2004 №0413-04 (із змінами та доповненнями). Відомості Верховної Ради України. 2004. № 19.

62. Про заходи щодо підтримки сфери культури, охорони культурної спадщини, розвитку креативних індустрій та туризму: Указ Президента України від 18.08.2020 №329/2020. Відомості Верховної Ради України. 2020. с.10. 102

63. Про Координаційну раду з реалізації програми «Велике будівництво»: Указ Президента України від 23.06.2020 №246/2020. Відомості Верховної Ради України. 2020. с.23.

64. Про туризм: Закон України від 15.09.1995 №324/95-ВР (із змінами та доповненнями). Відомості Верховної Ради України. 1995. № 31. ст. 24.

65. Про туристичний збір: Закон України від 29.04.2011 №12291/7/15-0717 (із змінами та доповненнями). Відомості Верховної Ради України. 2011. № 9. ст.4.

66. Пуцентейло П. Р. Економіка і організація туристично-готельного підприємництва: навчальний посібник. Київ. 2007. 344 с.

67. Редько К. Ю., Фурс О. С. Основні тенденції розвитку туризму в Україні. Економічний вісник НТУУ «КПІ». 2020.№3. С. 7-13.

68. Ржеутська Л. Легалізація грального бізнесу в Україні: що зміниться. URL: <https://www.dw.com/uk/>.

69. Рівень тіньової економіки в Україні перевищив 30% 107 Мінекономіки. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2022/02/10/80801573>.

70. Родак К. «Українцям бронюють лише ті готелі, де немає росіян» URL: https://zaxid.net/statti_tag50974.

71. Сирватка Л. Міжнародний туризм – важливий напрямок у міжнародному співробітництві. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/syrvatka.htm.
72. Сироїд Н.П. Проблеми розвитку туризму в Україні у контексті сталого розвитку. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads-/2021/01/388.pdf>.
73. Скавронська І. В. Конкурентні переваги національної економіки на світовому ринку туристичних послуг. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream>.
74. Скрипка І.В. Вплив міжнародного туризму на соціально-економічний розвиток України. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/1008/1/Skrypka%20I.%20V.%20MEMTzmi-54.pdf>. 108
75. Ставська Ю.В. Агротуристичні комплекси в контексті зеленого європейського курсу: вектори розвитку та перспективи. Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2022. № 1 (59). С. 94- 106. URL: <http://efm.vsau.org/en/particles/an-agrotourist-complexes-in-thecontext-of-the-green-european-course-vectors-of-the-development-and-prospects>.
76. Статистичні дані щодо перетину українського кордону громадянами інших держав URL: <https://www.tourism.gov.ua/blog/statistichni-dani-shchodoperetinu-ukrayinskogo-kordonu-inozemcyami>.
77. Стецько Н. П. Туризм у системі міжнародних економічних відносин. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPUg_2013_2_21.
78. Теребух А.А., Макар О.П., Ільницька Г.Я. Проблеми розвитку міжнародного туризму в Україні. Молодий вчений. 2015. №11. С.126-129.
79. Термінологічний словник Визначення «Відпустка в Україні». URL: <http://sum.in.ua/s/vidpustka>.
80. Термінологічний словник Визначення «Зарубіжний виїзний туризм». URL: <https://ips.ligazakon.net/document/TM019904>

81. Термінологічний словник Визначення «Національний туризм» URL: <https://ips.ligazakon.net/document/TM019910>.
82. Термінологічний словник Визначення «Стійкий туризм» URL: <https://geohub.org.ua/node/2637>.
83. Термінологічний словник Визначення понять «туризм» та «турист». URL: <https://studfile.net/preview/7666802>.
84. Термінологічний словник. Визначення «Діліжванс». URL: <http://sum.in.ua/s/dylizhans>.
85. Термінологічний словник. Визначення «Камбуз». URL: <http://sum.in.ua/s/kambuz>.
86. Термінологічний словник. Визначення «Регіональний туризм». URL: <https://geohub.org.ua/node/2251>.
87. Термінологічний словник. Визначення «Рекреація» URL: <http://sum.in.ua/s/rekreacija>.
88. Термінологічний словник. Визначення «Теорія». URL: <http://sum.in.ua/s/teorija>.
89. Термінологічний словник. Визначення «Туризм». URL: <http://sum.in.ua/s/turyzm>.
90. Ткаченко Т.І., Клімова А.М. Розвиток туризму України в умовах кризи. URL: <http://perspectives.pp.ua/public/site/conferency/conf-22.pdf#page=518>
91. Тонкошкур М. В. Міжнародний туризм: навчальний посібник. Київ. 2013. 348 с
92. Фурса М. В., Кононенко Т.П. Інновації в готельній індустрії – готель, який має «Нуль зірок». URL: http://eprints.kname.edu.ua/51070/1/iloverpdf_com-234-237.pdf
93. Цивільний кодекс України від 19.06.2003 № 980-IV (із змінами та доповненнями). Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. ст. 356.

94. цінська М. Туристичний бізнес під час коронавірусу. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/ekonomika/turystychnyu-biznes-pid-chaskoronavirusu>.
95. Цьохла С.Ю. Систематизація факторів розвитку туристичної індустрії. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/cjohla.htm#:~:text
96. Чаркіна Т. Ю., Зайцева В. М., Пікуліна О. В., Реукова А. О. Сучасні тренди розвитку та нові напрями туристичної індустрії. Агросвіт. 2022. № 3. С. 12-17.
97. Чому туризм? URL: https://www.ntoukraine.org/-investmentwhytourism_uhtml
98. Чорний О. Найкращі часи – попереду. Що відбувається з туризмом в Україні під час війни URL: <https://www.rbc.ua/ukr/travel/samyerkie-vremena-vperediproishodit-turizmom-1657645856.html>
99. Шамара І. М., Гапоненко Г. І., Кривулькіна Д. І. Проблеми та перспективи розвитку туристичного ринку України в контексті загальносвітових тенденцій. Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм. 2020. № 11. С. 32-36.
100. Школа І.М. Менеджмент туристичної індустрії: навчальний посібник. Київ. 2017. 662 с.
101. A New Future of Tourism Vision URL: <https://www.itmustbenow.com/feature/the-now-team-blog/new-future-tourismvision/>
102. Consumer price index <https://statbel.fgov.be/en/themes/consumer-prices/consumer-price-index?origin=app>
103. COVID-19: Measures to Support Travel and Tourism.UNWTO URL: <https://www.unwto.org/covid-19-measures-to-supporttravel-tourism>
104. Das Bundesministerium für Finanzen <https://www.euromonitor.com/article/top-trends-for-travel-in-2024>

105. Effects of Novel Coronavirus (COVID-19) on Civil Aviation: Economic Impact Analysis URL: https://www.icao.int/sustainability/Documents/-Covid19/ICAO_coronavirus_Econ_Impact.pdf.

106. Evolution and Historical Development of Tourism URL: <https://sites.google.com/site/worldtourisminformation/home/introduction-to-tourism-and-travel/evolution-and-historical-development-of-tourism>.

107. Haisheng Hu, Yang Yang, Jin Zhang Avoiding panic during pandemics: COVID-19 and tourism-related businesses. Tourism Management. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0261517721000352>.

108. How Russia's war on Ukraine impacts travel and tourism URL: <https://emerging-europe.com/news/how-russias-war-on-ukraine-impacts-travel-and-tourism/>.

109. Impact of the russian offensive in ukraine on international tourism. URL: <https://www.unwto.org/impact-russian-offensive-in-ukraine-on-tourism>.

110. Impact of the Russian offensive in Ukraine on international tourism URL: https://webunwto.s3.eu-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/2022-05/16-05-22-impact-russia-ukraine.pdf?q7kCpUZsLi4Su_Zlo1d2b08bH0_L0Pln=

111. International tourism expenditure continues to reflect very weak demand for outbound travel. UNWTO World Tourism Barometer. URL: <https://www.unwto.org/unwto-world-tourismbarometer-data>.

112. International Tourism Highlights. URL: <https://www.eunwto.org/doi/epdf/10.18111/9789284422456>.

113. On the expediency of travel during the war and the future of Ukrainian tourism - the head of SATD URL: <https://visitukraine.today/blog/579/ontheexpediency-of-travel-during-the-war-and-the-future-of-ukrainian-tourism-thehead-of-satd>.

114. Report: The state of national cycling strategies in Europe (2021) <https://ecf.com/files/reports/national-cycling-strategies-in-europe-2021>

115. Statista: офіційний сайт <https://www.statista.com/>

116. The Travel Camp; Tourism Competitiveness Report 2017. Paving the way for a more sustainable and inclusive future / World Economic Forum. – World Economic Forum, Geneva, 2017. – 387 p. URL: <https://www.weforum.org/reports/the-travel-tourism>
117. The Ukraine war's \$7 billion hit to global tourism has Middle East hotspots «trying to survive». URL: <https://edition.cnn.com/travel/article/mideastsummary-04-01-2022-intl/index.html>
118. Top Trends for Travel in 2024 <https://www.euromonitor.com/article/top-trends-for-travel-in-2024>
119. Tourism statistics - nights spent at tourist accommodation establishments https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Tourism_statistics_-_nights_spent_at_tourist_accommodation_establishments
120. Tourism URL: <https://www.britannica.com/topic/tourism>.
121. Travel & Tourism Development Index 2021. Rebuilding for a Sustainable and Resilient Future. URL: https://www3.weforum.org/docs/WEF_Travel_Tourism_Development_2021.pdf.
122. Ukraine Launches War Tourism For Those That Are Brave Enough To Visit. URL: <https://www.traveloffpath.com/ukraine-launches-war-tourism-forthose-that-are-brave-enough-to-visit/>
123. Ukraine war: international tourism hit as Russian travellers disappear. URL: <https://theconversation.com/ukraine-war-international-tourism-hit-asrussian-travellers-disappear-187121>
124. UNWTO and COVID-19. UNWTO. URL: <https://www.unwto.org/international-tourism-and-covid-19>.
125. UNWTO Tourism online academy: офіційний сайт <https://www.unwto-tourismacademy.ie.edu/>
126. Visit Ukraine today: офіційний сайт <https://visitukraine.today>
127. World Travel & Tourism Council. URL: <https://www.wttc.org>.

128. Xin (Cathy) Jin, Mingya Qu, Jigang Bao (2019). Impact of crisis events on Chinese outbound tourist flow: A framework for post-events growth. *Tourism Management*. URL <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0261517719300731#!>

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу
«Тренди міжнародного туризму
у контексті впливу туристів на довкілля»

Для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»

Студента (ки) спеціальності – 242«Туризм» Гресько Мар'яни

Дослідження є актуальним, оскільки висвітлює важливі питання впливу міжнародного туризму на довкілля, що набуває особливої значущості в умовах глобальної екологічної кризи. Авторка обґрунтовує актуальність теми, підкреслюючи потребу в балансі між економічним розвитком туризму та збереженням навколишнього середовища. Робота демонструє достатньо глибокий аналіз проблеми, висвітлюючи історичний розвиток туризму, сучасні тенденції та їх вплив на довкілля. Студентка успішно поєднує теоретичні аспекти з практичними дослідженнями, демонструє високе вміння аналізувати та логічно викладати матеріал, що підтверджується структурованим підходом до розгляду історичного розвитку туризму, його впливу на довкілля та сталий розвиток.

Висновки до кожного розділу чітко структуровані та логічно випливають з аналізу, проведеного в основних розділах роботи; вони демонструють здатність авторки узагальнювати отримані результати та робити обґрунтовані висновки. Робота свідчить про високий рівень самостійності студентки, яка проаналізувала великий обсяг літератури та статистичних даних, розробила власні пропозиції щодо зменшення негативного впливу туризму на довкілля. Висновки та рекомендації відповідають поставленим завданням, націлені на практичне впровадження сталих туристичних практик та інноваційних технологій, що зменшують негативний вплив на довкілля. Робота базується на широкому колі джерел, включаючи наукові праці, статистичні дані та кейс-стаді, що забезпечує

всебічний аналіз проблеми. Виклад матеріалу відповідає вимогам наукового стилю, відзначається чіткістю, логічністю та структурованістю.

Робота відповідає всім вимогам, які ставлять до оформлення кваліфікаційних робіт, виконана на високому рівні, демонструє глибоке розуміння теми та високу самостійність студентки.

Кваліфікаційна робота рекомендується до захисту та заслуговує на відмінну оцінку.

Рецензент:

Копер Надія Євгенівна, к.г.н.,
начальник відділу рекреації НПП «Гуцульщина»

підпис

Підпис завіряю начальник відділу кадрів та охорони праці
ЗГІДНО З
ОРИГІНАЛОМ Чесної Івоні УРУСЬКНЦІ

Дата: «3» червня 2024 р.

ВІДГУК
наукового керівника на кваліфікаційну роботу
на тему: «Тренди міжнародного туризму
у контексті впливу туристів на довкілля»

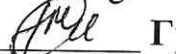
на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»
студентки спеціальності 042 - «Туризм»
Гресько Мар'яни Михайлівни

Кваліфікаційна робота студентки написана на актуальну тому, зважаючи на перманентні глобальні економічні та екологічні кризи, потреби пошуку балансу між задоволенням потреб туристів та збереженням природи для майбутніх поколінь. Робота відображає поточні виклики, що стоять перед туристичною індустрією, і пропонує стратегії для сталого розвитку туризму.

Мета і завдання визначені чітко, висновки відповідають поставленим завданням і підтверджують досягнення мети дослідження. Використано широку джерельну базу, включаючи наукові праці, статистичні дані та аналітичні звіти. Проблема досліджена глибоко, розглянуто історичний розвиток туризму, сучасні тенденції та їх вплив на довкілля. Використані методи (аналітичний, компаративний, статистичний, метод кейс-стаді) є адекватними для досягнення мети дослідження. Робота виконана самостійно, студентка проявила високий рівень відповідальності та самостійності. Тема розкрита повно та всебічно, всі аспекти дослідження висвітлені глибоко і детально.

Робота містить нові підходи до сталого розвитку туризму, які можуть бути використані органами виконавчої влади всіх рівнів, органами місцевого самоврядування для регулювання туристичної діяльності та зменшення негативного впливу на довкілля. Результати дослідження апробовані через публікацію наукових статей та участь у міжнародних конференціях.

Робота оформлена відповідно до вимог, текст чіткий і структурований. Відповідає всім вимогам методичних рекомендацій, заслуговує на допуск до захисту.

Студентка: Гресько М. М.

Науковий керівник: к. і. н., доц. Передерко В. П.

Дата: 23 серпня 2024р.

метадані

Заголовок

Тренди міжнародного туризму у контексті впливу туристів на довкілля

Автор

Гресько М. Науковий керівник / Експерт

підрозділ

King Danylo University

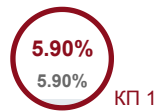
Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про **МОЖЛИВІ** маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

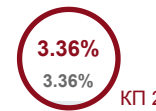
Заміна букв		24
Інтервали		0
Мікропробіли		14
Білі знаки		1
Парафрази (SmartMarks)		57

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

16689

Кількість слів

130527

Кількість символів

Подібності за списком джерел

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Колір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Колір тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	
1	http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2020/154.pdf	412	2.47 %
2	https://studopedia.net/2_51070_pidvishchennya-efektivnosti-vikoristannya-turistichnogo-potentsialu-ukraini.html	33	0.20 %
3	https://abstracts.donnu.edu.ua/article/view/8720/8717	30	0.18 %
4	http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/928/1/%D0%93%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%92.%D0%93.%20%D0%A2%D0%B5%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%20%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%BC%D1%83%20%D1%8F%D0%BA%20%D1%81%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%BC%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%97.pdf	30	0.18 %

5	https://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/236171/1/%D0%9B%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%8F%209.%20%D0%92%D0%BF%D0%BB%D0%B8%D0%B2%20%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%BE%D1%97%20%D0%B4%D1%96%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%B5%20%D1%81%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%89%D0%B5.pdf	28	0.17 %
6	http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2020/154.pdf	27	0.16 %
7	https://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/236171/1/%D0%9B%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%8F%209.%20%D0%92%D0%BF%D0%BB%D0%B8%D0%B2%20%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%BE%D1%97%20%D0%B4%D1%96%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%B5%20%D1%81%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%89%D0%B5.pdf	24	0.14 %
8	https://abstracts.donnu.edu.ua/article/view/8720/8717	23	0.14 %
9	http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2020/154.pdf	21	0.13 %
10	Turbiznes_2018_Nikishina.docx 11/27/2018 V. N. Karazin Kharkiv National University (KGNU) (Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу - кафедра туристичного бізнесу та країнознавства)	21	0.13 %

з бази даних RefBooks (0.00 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
------------------	-----------	--

з домашньої бази даних (0.00 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
------------------	-----------	--

з програми обміну базами даних (0.35 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	Turbiznes_2018_Nikishina.docx 11/27/2018 V. N. Karazin Kharkiv National University (KGNU) (Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу - кафедра туристичного бізнесу та країнознавства)	48 (5) 0.29 %
2	тпу/дисертації/Прокоп І. А/Aref.doc 8/23/2017 V. Hnatyuk Ternopil National Pedagogic University (TNPU) students work	11 (1) 0.07 %

з Інтернету (5.55 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ДЖЕРЕЛО URL	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2020/154.pdf	494 (6) 2.96 %
2	https://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/236171/1/%D0%9B%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%8F%209.%20%D0%92%D0%BF%D0%BB%D0%B8%D0%B2%20%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%BE%D1%97%20%D0%B4%D1%96%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%B5%20%D1%81%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%89%D0%B5.pdf	83 (5) 0.50 %
3	https://abstracts.donnu.edu.ua/article/view/8720/8717	59 (3) 0.35 %

4	https://studopedia.net/2_51070_pidvishchennya-efektivnosti-vikoristannya-turistichnogo-potentsialu-ukraini.html	43 (2)	0.26 %
5	https://www.ruralsusdev.org/_files/ugd/9ac8be_fc7c1712bf1740668104dc2bcf9716d8.pdf?index=true	38 (4)	0.23 %
6	http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/928/1/%D0%93%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%92.%D0%93.%20%D0%A2%D0%B5%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%20%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%BC%D1%83%20%D1%8F%D0%BA%20%D1%81%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D0%BE%D0%B2%20%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%BC%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%97.pdf	36 (2)	0.22 %
7	https://3oko.com.ua/ekologichni-ta-energoefektivni-tehnologiji-pri-suchasnomu-budivnictvi-zhitla/	26 (3)	0.16 %
8	http://eprints.cdu.edu.ua/1888/1/zbirnik%202.pdf	24 (2)	0.14 %
9	http://virtuni.education.zp.ua/info_cpu/sites/default/files/dis_Zavorueva.pdf	22 (2)	0.13 %
10	https://studfile.net/preview/5258031/	17 (1)	0.10 %
11	http://uchni.com.ua/turizm/39558/index.html?page=26	16 (1)	0.10 %
12	https://tourlib.net/statti_ukr/smal6.htm	15 (1)	0.09 %
13	https://studfile.net/preview/9725401/page:32/	13 (1)	0.08 %
14	https://studfiles.net/preview/5200087/page:5/	11 (1)	0.07 %
15	http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/host/viking/db/ftp/univ/gat/gat_2012_17.pdf	10 (1)	0.06 %
16	https://ir.vtei.edu.ua/g.php?fname=28575.pdf	10 (1)	0.06 %
17	http://nauka.nlu.edu.ua/download/diss/Semenova/d_Semenova.pdf	9 (1)	0.05 %

Список прийнятих фрагментів (немає прийнятих фрагментів)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗМІСТ	КІЛЬКІСТЬ ОДНАКОВИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
------------------	-------	---------------------------------------

ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»
Факультет суспільних і прикладних наук
Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

На тему:

«Тренди міжнародного туризму у контексті впливу туристів на довкілля»

Студентки 4 курсу групи - Тз-20

Гресько Мар'яна Михайлівна

Напряму підготовки _____

Керівник__Передерко Віталій Петрович

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ оцінка: ECTS _____

Члени комісії _____

Івано-Франківськ-2024